

„A Kálvin-év kapcsán jó lenne sokakban tudatosítani, hogy Kálvin nemcsak református testvéreinké, hanem ő Krisztus egyházának a teológusa, tehát a miénk is.”

Kálvin időszerepése ► 5. oldal

„Az embernek tehát egy isteni tervrajz alapján kell mindig dolgoznia. Hiszem, hogy ebben is különbözik egy templom elkészítése egy uszoda, egy vásárcsarnok vagy éppen egy szálloda felépítésétől.”

A mindenség modellje ► 7. oldal

„Ahol horizontális, világi értékek lesznek a szakrális tér féltve őrzött tárgyává, ott elhomályosulhat a mennyei távlat.”

Mi való a templomba? – Elnök-püspöki viszonzulás ► 13. oldal

Mit nézett esténként Tim K.? ► 3. oldal
Nyílt a Kapu ► 4. oldal

Felmérés a Biblia éve 2008 hatásáról ► 6. oldal

Kórházmissziói melléklet ► 8–9. oldal

Világ uzsorásai, egyesüljétek! ► 13. oldal

In memoriam Gyapay Gábor és Zámolyi Gyula ► 14. oldal

Látogatás a legharmonikusabbnak minősített evangélikus templomban

Március 18-án adták át Az év belsőépítészete 2008 díjat, amelyet – Szentendre evangélikus templomának belsőépítészeti munkájával – Kocsis Barnabás nyert el. „A lélek és a hozzá tapadó formák, színek, részletek, bútorok, világítási effektusok harmóniája az, ami Kocsis Barnabás és Kocsis Gáspár szentendrei templomát az igen magas színvonalú pályázati mezőnyből kiemelte. Ezt a nagyon is sokatmondó és összetett emberi és építészeti csendet díjazta a zsűri az elismerő cím odaítélésével” – nyilatkozta egyik napilapunknak Finta József építész, a zsűri elnöke.

A Laki Zrt. által tizenegy évvel ezelőtt alapított Az év belsőépítészete címet a Magyar Építészakadémia belsőépítészeti tagozata ítéli oda a kiemelkedő, különleges tervezői értékkel bíró belsőépítészeti munka tervezőjének. A pályázatra tavaly összesen harmincnégy pályamű érkezett. „Nem állíthatjuk, hogy már az első bemutatáskor örömmel fogadta a gyülekezet minden tagja, de az elkészült mű ereje a kétkedőket is meggyőzte. Sőt másokat is odavonzott. A gyülekezet azóta sokasodott, a templom pedig közösségi térévé lépett elő. Az istentiszteletek mellett koncerteket is rendeznek benne” – nyilatkozták a tervezők.

A múlt vasárnapot családostul a szentendrei gyülekezet körében töltötte az egyházkerület püspöke, Fabiny Tamás és az Északi Egyházkerület felügyelője, Benczúr László építész is. Egész napos vendégeskedésük során kötött és kötetlen keretek között ismerkedtek a közösség terveivel, illetve adtak tájékoztatást az evangélikus egyház stratégiájának missziói aspektusáról. Az egyházkerület elnökségének látogatása alkalmából rendezett délutáni szeretetvendégséget a Stella énekegyüttes emlékezetesen szép koncertje nyitotta meg (képekünk).

■ CZÖNDÖR ISTVÁN felvétele

A Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtárában nyílt kiállítással vette kezdetét március 18-án a Kálvin-émlékek rendezvénysorozata

► Bővebben lapunk 5. oldalán

Bonyhádi ötös

Rügyezik, bimbózik, sarjadjik a természet ilyentájt, március derekán. Ahogy a szeptemberi tanévkezdéskor megkezdett munka is ekkor kezd beérni – azaz zsendülni. Talán ezért is szervezte úgy a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium, hogy a csillagászati tavasz kezdetére időzítve, március 20–21-én, péntek déltől szombat délig rendezte meg bonyhádi szellemi zsendülés elnevezésű – öt különböző programot ötvöző –, nagyszabású rendezvényét.

Az ország minden részéből közel másfél száz diák sereglett össze a Völgység fővárosába, hogy összemérje tudását az Ordass Lajos országos retorikaverseny, a Lotz János szövegértési és helyesírási verseny vagy éppen az „Ésszel járom be a Földet!” nemzetközi középiskolai tanulmányi verseny keretében. Mindemellett szakmai találkozóra invitálták az evangélikus iskolai könyvtárosokat, lapunk szerkesztőségének tagjai pedig az evangélikus középiskolák diákújságíróinak tartottak továbbképzést.

A versengés izgalmait, illetve a műhelymunka fáradalmait pénteken este a pécsi Márkus Színház A helység kalapácsa című előadásán, a táncházban, a karaoke-klubban vagy épp testmozgással – falmászással, netán csocsózással – pihenhetők ki a résztvevők.

■ V. J.

(A programokról bővebb beszámoló lapunk 10. oldalán.)

Ecce homo

■ DR. TRÓZNAI TIBOR

Valamikor, egyszer, azon a végzetes nagypénteken Pilátus, a császárhű római hivatalnok szava kegyetlen egyszerűséggel szól: „Ecce homo!” Tessék, itt van bosszútok, indulatok céltáblája. Én ugyan nem tartom őt vétkesnek, de mosom kezeimet, sorsára hagyom, legyen a birodalmi hóhéroké a végrehajtás joga. Én különben is már alig szenvedhetem ennek a nehezen érthető, lázongó provinciának viselt dolgait, elég a szóból!

Milyen kár, hogy ez a pogány istenkultuszon felnőtt, nagy hatalmú helytartó nem tudta, hogy mit is cselekszik, midőn az e világi hatalmasságok kedvét kereste, és Jézust elveszejtő ítélkezésnek szolgáltatva ki. Pontosabban szólva, hogy mit mulasztott el. Nem tudakozódott felőle, ki felett ítélt, hogy kihulló vére harmatával az egyetlen igaz Ember fizessen értünk és helyettünk. Ő, akiről a próféták jövendöltek, akire a Szentlélek galambként szállt, és akiről maga az Atya tett biztosságot. És íme, akinek közel kétezer év múltán is milliók áhítják minden kiejtett szavát, mert nála örök életnek beszéde van.

Most, az Emberfia kereszthalálára emlékezve, lélekben és időben egyszerre látunk a közeli és a távoli múltba. Karácsony ünnepén, advent csendjét követően nemrég is ujjongva szállt az ének. Hittük, hogy nagy változások csillagórája jött el. Ahogy egykor megriadt pásztorokat, most bennünket bátorított az angyal: ne féljétek! Megtérő lélekkel énekel-

tük mindahányan: „Ím, jászlad mellett térdelek...” De eltűnt az ünnepi csoda varázsa, és nyomában megritkult a jóság.

Az élet furcsa játékokat űz velünk. Jóra igyekszünk, aztán jönnek kis és nagy megalkuvások, hogy utána már nagy csalásokat, káromlásokat és bűnököt túrjunk el magunkban itt belül és a világban ott kívül. Akárcsak egykor ott, a passió színhelyén is.

A nagy baj, ahogyan ma is, akkor is, az igazi hit hiányával kezdődött. Volt, aki nem ilyenek várta a Messiást. Volt, aki vitatkozott vele, volt, aki elárulta, volt, aki megtagadta. És volt, aki a feltámadást csak a sebhegyek tapintása után hitte el... Okoskodás, kételkedés, félszeg gyanakvás és árulás szegélyezte az utat, amely elvezetett a birodalmi törvény óréhez, Pilátushoz, aki valami álbölcselkedés okán ezt kérdezte Jézustól: mi az igazság?

Most, hogy kegyelemért esdeklő lélekkel visszazánk az időben, ijedten látjuk: újra pereg a húsvéti történet filmje. Tétova riadtsággal állunk a Golgota roppant drámája előtt. Rádöbennünk, hogy kétkedő hitelenségtől kísértve hányszor voltunk és vagyunk hűtlen sáfárai az Úr által reánk bízott drága Igének, és ma is hány vétkes mulasztásunk terhe súlyosítja a Megváltó szenvedését.

De még most sem késő megvallani, hogy így van! Még most sem késő a keresztra tövébe állani és a Szenevedőre tekintve csak ennyit mondani: bocsáss meg, Urunk, hogy annyiszor kételkedtünk a te igazságodban, és nem tudva, hogy mit cselekszünk, vétkezünk ellened.

A Luther-rózsa színei

► A Magyar Evangélikus Konferencia (Maek) március 20–22. között tartotta A Luther-rózsa színei – a Kárpát-medencei evangélikusság sokszínű hagyományai címmel első tanulmányi konferenciáját Révfülpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban. Az előadások a magyar evangélikusság egyes népcsoportjainak múltjára és jelenére vetettek fényt a mintegy harminc-harmincöt résztvevő számára.

Gémes István, a stuttgarteri magyar protestáns gyülekezet nyugdíjas, de állandó szolgálatban élő lelkésze Fél évszázados szolgálat a nagyvilágban szétszórta hitestvérek között címmel számolt be tízéves braziliai, majd negyvenéves németországi lelkipásztori tevékenységének gazdag és érdekes tapasztalatairól. Általános érvényű megfigyelései a szórványban,

idegenben és kisebbségben élő magyarság körében tevékenykedő egyházi munkások és gyülekezetükért felelősséget érző hívek számára egyaránt hasznosak lehetnek.

A magyarországi evangélikusság történetében mindig is fontos szerepet játszott a német kisebbség. Krähling Dániel bonyhádi lelkész a Németek betelepítése és kitelepítése Tolna-Baranyában címmel nyújtott történelmi áttekintést az 1716 után érkezett telepesek sorsáról. A történelmi adatok mellett számos megrázó személyes családi „élmény” és tapasztalat révén szívszorító képet kaphattak a jelenlők arról, hogyan élte meg a német kisebbség az elmúlt századok vérzivataros történelmének számukra sokszor még tragikusabb eseményeit.

Aradi András Péter békéscsabai lelkész előadásában a Békéscsabán és környékén élő evangélikus szlovákság életében különösen is nagy szerepet játszó Tranovszky György (Juraj Tranovský) életét ismertette.

► Folytatás a 3. oldalon

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk, könyörgünk hozzád, mert gyenge a hitünk, és nélkülöd nincs reményünk. Könyörgünk hozzád, mert a te ígéretedben bízunk. Hittel könyörgünk hozzád, mert te meghallgatsz és kivonsz minket a pusztulás gödréből, a sáros fertőből, sziklára állítod lábainkat, megerősítesz lépteinket.

Könyörgünk hozzád, Istenünk, vizsgálj meg és ítéld meg minket, ismerd meg szívünket és gondolatainkat, szándékainkat és céljainkat. Leplezd le álarcainkat, látszatkereszténységünket, önmagunk előtt is rejtve maradt rossz motivációinkat, és vezess minket az örökkévalóság útjára!

Könyörgünk hozzád evangélikus egyházunkért. Szükségünk van a te irányításodra. Áldd meg és vezessz Szentlelkeddel azokat, akik egyházunk megújulásán fáradoznak! Te tégy bennünket valóban az élő kövek egyházává! Erősítsd meg, támogasd és oltalmazd a börtönlelkészeket, kórházlelkészeket, a szenvedélybeteg közötti szolgáltatókat és a cigány-misszióba elhívottakat!

Könyörgünk hozzád országunkért. Ébreszd a felelősséget minden emberben a másik iránt, hogy a munkanélküliség, az elszegényedés miatt ne erősödjön fel az egymástól való elidegenedés! Kérünk téged azért is, hogy olyan politikusok kaphassanak mandátumot a vezetésre, akik az ország minden polgáráért egyformán felelősséget éreznek: akár szegény, akár gazdag, többségi vagy kisebbségi, munkaadó vagy alkalmazott, értelmiségi, munkás vagy földműves.

Urunk, kérünk, add, hogy a válságból kivezető úton egységesen vállaljuk a terheket, és ha megfáradunk, te erősíts minket!

Mindenható Isten, hallgasd meg néped könyörgését, és hozd el hamar országodat Jézus Krisztus által, aki veled és a Szentlélekkel él és uralkodik mindörökkön-örökké. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„...a kegyelem mégis megtesz annyit, hogy Isten előtt egészen és teljesen megigazulunk. Mert az ő kegyelme nem szóródik szerte, és nem darabolódik fel, mint az ajándékok, hanem egészen magába fogad bennünket Krisztus, a mi közbenjárónk szaváért, és mert az ajándékok is munkálkodni kezdtek bennünk.”

► **Luther Márton:** Előszó Szent Pálnak a rómaiakhoz írt leveléhez (Szita Szilvia fordítása)

WWW.MYLUTHER.HU

BÖJT 5. VASÁRNAPJA (JUDICA) – ZSID 2,10-15

A keresztény méltóság titka: Jézus testvérének nevez!

Böjt 5. vasárnapja a 43. zsoltár 1. versétől kapta nevét: „Ítéld meg, Istenem...” Felolvasott ígékben a *Zsidókhoz írt levél* szerzője rámutat arra, hogyan hallgattatott meg a zsoltárosnak ez az imádsága. E vasárnapon legyen ez a mi kérésünk is!

Ezen a passióvasárnapnak is nevezett ünnepen ismét átéljük Urunk szavának igazságát: „*Bizony, a ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim – így szól az Úr.*” (Ézs 55,8) Mennyei Atyánk igazságszolgáltatása, ítéletének véghezvitele meghalad minden emberi elképzelést, szándékot. S nem csak azokat érinti, akik kérik tőle ennek véghezvitelét. Érint minden embert, az egész teremtettséget, így személyesen minket is. Szentlelke által szeretné feltárni előttünk, hogyan történt meg ez, s hogyan bátorodhat meg általa szívünk.

A levélben az Úr Jézus Krisztust – nyilván az elsősorban zsidókból lett keresztényeknek címezve – egészen sajátosan nevezi meg a szerző. Úgy, mint üdvösségünk fejedelmét, mint a hű főpapot. Leplezetlenül állítja őt elének, főpapi dicsőségében. Az áldozatot bemutató önmagát áldozza oda értünk. „Az Úr haragja volt rajtunk, / Vakon vesztünkbe rohantunk; / Jézus lett értünk áldozat, / S ím, üdvre vált a kárhozát” – énekelhetjük így az evangéliumot (EÉ 192,3).

A választott nép életében a főpap tiszte volt az áldozat bemutatása az Úr oltárán a vétkek, a bűnök eltörléséért. A végső időben azonban az, akiért és aki által van a mindenség, elküldte közénk Fiát, hogy megtörténjen a tökéletes áldozatbemutatás, s általa váljon szabadá az út az atyai házba.

Így irányítja tekintetünket az apostol Krisztus keresztjére. Arra az útra, mely az értünk vállalt szenvedéseknek, bűneink miatt minket illető ítéletnek az elhordozását jelentette. S bár sokakban éppen ennek az útnak a vállalása jelentett s minden bizonytalanságot, méltósága mégis a keresztúton, az életodaadásban teljesedik ki.

Azért tudta így, hozzánk egészen mélyre hajolva megmutatni szeretetét, mert test és vér részese. Isten Fia eljött erre a földre, vállalta emberi sorsunkat. Osztott mindabban, ami a földi úton osztályrészül adatik számunkra. Mindjárt születésekor átélte, mit jelent a hajléktalanság, mit jelent, amikor gyilkos indulat forr körülötte. Mindebben később is, mindvégig része volt. Éhezett, szomjazott, nevetett és sírt, emberi értetlenséget, elutasítást és közönyt kellett elviselnie. Szembesült mérhetetlenül sok erőszakkal, a kísértő támadásaival, majd vállalta a szenvedés, a kiszolgáltatottság és elhagyatottság félelmetes mélységét. Megvívta a haláltusát, annak egész menetét előre látva, mindvégig hűségesen és az Atya iránti engedelmségben.

Akik látták, találkoztak vele, azt mondták: éppen olyan, mint mi. Közülünk való. S mégis egyben egészen más; a levélben ezt így olvassuk: „...kísértést szenvedett mindenben, kivéve a bűnt.” (4,15b) Péter apostol erről így tanúskodik: „...Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, az igaz a nem igazakért, hogy Istenhez vezessen minket, miután halálra adatott test szerint, de megelevenítették Lélek szerint.” (1Pt 3,18) Ő, a bűntelen, a valóságos Isten mint valóságos ember szólít meg minket

A VASÁRNAP IGÉJE

úgy, ahogyan egyikünk sem gondolná.

Így szól: Testvérem vagy! Sorsközösségben vagyunk! Egy Atyához tartozunk. Neki bőven lenne oka szégyellnie minket.

Igaz, a mennyei Atya családjához tartozunk. Az ő gyermekei vagyunk. Ő gondoskodik is hűséggel rólunk. Mégis hányszor elszakítjuk, megtagadjuk ezt a köteléket! Sőt úgy teszünk, mint akik nem is ismerik egymást, vagy haragban vannak. Pedig Isten nemcsak arról gondoskodik, amire a testünknek van szüksége, hanem a megszentelődésünkről is. Magához von, nem erővel, hanem az ő Lelkével. S ebben a közösségben tisztul, újul, formálódik krisztusivá az élet. Élettel telhet meg ez a sorsközösség, s mi, gyermekek újra hazatalálhatunk. Ezt egyedül annak a „vér szerinti” köteléknek köszönhetjük, amelyet a Golgotán kiomlott vérével pecsételt meg irántunk Krisztus Urunk, az Isten Báránya.

Hányszor gondolunk arra, talán ezekben az időkben különösképpen is, milyen jó lenne, ha valaki megértene azt az élethelyzetet, amelyben vagyunk. Ha valaki nem fölényes magasságból, hanem érző szívvel, szárazközű tekintettel, segítőkészséggel igyekezne segíteni gondjaink, bajaink közepette. Íme, Urunk igazi segítőt, aki nem részvéltelenséggel néz ránk, mert vállalta emberi életünket minden nyomorúságával együtt.

Megváltónkról így énekelünk: „Hű szíve csupa irgalom / És érző, meleg részvét. / Ha ínséget lát valahol, / Szent szeme szánva néz szét. / Ki mennyek-földnek parancsol, / A legkisebbhez úgy hajol, / Mint édes testvérehez. // Víg énekszóval áldjuk mind / A velünk érzőt, hívet, / Ki névre, rangra nem tekint, / Csak egyet néz: a szívet; / S bár örök égi fényben él, / Mint jó barát jön, és betér / Ahhoz, ki hívja, várja.” (EÉ 384,3-4)

Bár nem azért érkezett közénk, hogy életünk minden gondját, kérdését megoldja, de amit csak tőle és általa kaphatunk, egyedül abban van számunkra a legfőbb segítség. Mindenekelőtt bűnbocsátó, bűneinkből szabadító irgalmában.

Ha hittel fogadjuk a golgotai keresztet hozott áldozatát, mi is új kezdetet kapunk. Halála által nem vagyunk többé kiszolgáltatva az ördögnek, bármennyire akarja is vesztünket, pusztulásunkat. A halálnak minket körülfonó rabláncát az ő életodaadása szakítja szét. Halálfelelem szorongat, ránk nehezedik a veszteség súlya, mert elszakította a halál tőlünk, akit szerettünk? Ő megszólal, és ezt mondja: „Ne félj, itt vagyok, testvérem vagy, életemet adtam érted,” és „*Íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig*” (Mt 28,20b).

■ DEME DÁVID

Imádkozzunk! Urunk! A kapernaumi századossal együtt mondjuk: „Uram, nem vagyok méltó arra, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szót szólj...” Köszönöm, Uram, hogy így szólítasz meg: testvér, testvérem. Ámen.

Dicsőítünk, Krisztus, aki szenvedtél

ÉNEKKINCSTÁR

1582) szerezte, aki szintén Wittenbergben tanult. Tanulmányai befejeztével ő is északabbra költözött: a lüneburgi Johannis-gimnázium tanára és az iskolához tartozó templomkántora lett. Így irányította a korabeli gyakorlatnak megfelelően egységesen az iskola és a templom zeneéletét. *Psalmodia* címmel olyan gyűjteményt adott ki, amelyben a korábbi latin tételek közül számos antifónát, responzóriumot, himnuszt és szekvenciát közölt. Többek között ennek a széles körben elterjedt gyűjteménynek köszönhető, hogy a lutheri egyházzene rengeteg értéket őrzött meg a korábbi gregorián gyakorlatból. Énekünk dallama is egy 14. századi tételből, a már említett *Laus tibi* bíbelből ered.

Az ének több kórusműben és orgonaműben szerepel. Egyszerű négyes szólamú feldolgozását például *Michael Praetoriusnál* és *Johann Sebastian Bachnál* találhatjuk. *Heinrich Schütz*

terjedelmesebb formában komponálta meg: ezzel zárja *Máté-passióját*. Az orgonás feldolgozások közül a 17. századból fennmaradt *Lüneburgi tabulatúrában* található tételeket, a Bach fiataalkori műveit tartalmazó Neumeister-gyűjtemény egyik darabját és *Matthias Weckmann* háromféle variációját emeljük ki. A 20. századi szerzők közül többek között *Helmut Bornfeld* és *Hans Friedrich Micheelsen* írt orgonaművet erre a korálra.

Énekeskönyvünk szlovák hagyományból vette át a szöveget. Az első versszak közel áll a német eredetihez, a második és a többi azonban lazábban kötődik a mintához. A versszakok száma sem egyezik a németével. Amíg az arra utal, milyen hiábavaló lenne minden Krisztus áldozata nélkül, addig a szlovák és ennek nyomán a magyar verzió inkább Krisztus szenvedésének érzékletes ábrázolására törekszik. Így jut el az utolsó versszakban a ránk vonatkozó tanulságig: „Megváltónk kiomlott, drága szent vére / Mossa bűnös szívünk hófehérre! / Keresztfádra nézünk most hittel: / Országodban, kérünk, segíts el! / Urunk, irgalmazz nekünk!”

■ FINTA GERGELY

► Böjt ötödik vasárnapjának is jól ismert a bevezető zsoltárból származó elnevezése: Judica – „Ítéld meg, Istenem, és légy pártfogóm...” (Zsolt 43,1) A 43. zsoltár szavai mintha az egyre nyilvánvalóbban a vádlók cselvetéseibe kerülő Jézus imádsága lennének. A nap evangéliumi igéje (Jn 8,46-59) azt mutatja be, ahogyan a farizeusok mesterkedései nyomán egyre többen ördögtől valónak mondják a Megváltót, miközben ő kijelenti isteni mivoltát. Az epistola (Zsid 9,11-15) ezt erősítve Jézust mint az igazi főpapot állítja elének, aki egyszeri és tökéletes áldozatot hozott az emberért. Régi hagyomány szerint ezen a vasárnapon kezdték a naponta tartott passióprédikációk sorozatát, egyre erősebben irányítva a gyülekezet figyelmét Krisztus szenvedéstörténetére.

A *Dicsőítünk, Krisztus, aki szenvedtél* (EÉ 199), az ünnep graduáléneke is a szenvedő Jézust állítja elének. A hangvételen mégsem a gyász és a fájdalom uralkodik, bár a harmadik és negyedik versszak érzékletesen mutatja be a Megváltó gyötörődését. Az ének kezdőszava (*Dicsőítünk*) és a minden versszakot lezáró *Urunk, irgalmazz nekünk! (Kyrie eleison!)* inkább a szenvedő királynak mondott hódolatot fejezi ki. Ezzel az epistolai igére rimel.

Az ének egy 14. századi tételben – *Laus tibi, Christe* – gyökerezik. Ez a szöveg az evangéliumolvasásra adott válasznak – *Áldunk téged, Krisztus-*

sunk! – a bővített változata (tropusa). Ennek továbbgondolása a második és harmadik versszak, amelyet az 1500-as évek közepén *Hermann Bonnus* (1504-1548) írt. Bonnus Wittenbergben tanult, majd 1531-ben, a város evangélikussá válása után Lübeckbe ment, ahol eleinte a Katherineum, a Katalin latin iskola rektora, majd a város első szuperintendense lett. Fennmaradt katekizmus, közreműködött a rostocki énekeskönyv szerkesztésében, egyházi rendtartást írt Osnabrück városának, de minden bizonytalanság ellenére megírásával alkotja a legmaradandóbbat.

A dallamot *Lucas Lossius* (1508-

A Luther-rózsa színei

► Folytatás az 1. oldalról

Tranovsky – latinosan Transcius – fő műve az első kiadásban 1636-ban Lőcsén megjelent *Chitara Sanctorum* című énekeskönyve. A mű számtalan kiadást ért meg, és kiadásról kiadásra folyton bővült. Az 1874-ben megjelent „Transcius” már 1040 éneket tartalmazott. A 20. században, 1923-ban és azt követő években csak Békéscsabán huszonöt ezer példányban nyomtatták ki. Az előadó meghatározott szavakkal ismertette az éneklésnek a csabai szlovákság istentiszteleti rendjében és hétköznapi életében betöltött szerepét. A békéscsabai

Nagytemplomot gyermekkorában még megtöltő négyezer-ötszáz lélek a gyülekezés és a templomból való kiemenet idején is megszakítás nélkül énekelte szeretett énekeit – mondta. A Transcius kincsestárából számos ének gazdagítja mai énekeskönyvünket.

Átfogó képet kaptak a résztvevők a napjainkban mintegy huszonöt ezer lelket számláló erdélyi magyar evangélikusság földrajzi megoszlásáról és viszontagságos történetéről dr. Kovács László Attila nyíregyházi–kolozsvári előadótól. Az erdélyi evangélikusok többszörös kisebbségben éltek és élnek: mint magyarok, mint

protestánsok és mint evangélikusok is. A kisebbségi lét mindnyájunk által ismert nehézségei mellett örömmel szolt az előadó a különböző felekezetek egymásrautaltságából eredő szolidaritás, összefogás és kölcsönös megértés bizonyosságairól.

Fehér Károly előadásának címe *Kemenesalja hitének erőssége* volt. Kemenesalján a reformáció után kialakult évtizedekben csaknem harmincezer evangélikus élt egy tömbben, állandó külső és belső fenyegetettségben és megpróbáltatásoktól sújtva. Egyrészt az ellenreformáció és hatalmi túlkapások, másrészt belső viszályok, hitelhagyó püspökök és az egyházi rend és fegyelem hiánya, a káosz veszélyeztetették az egyház létét és a hívek életét. Mint a régi görög drámákban, váltották egymást a nagy eredményeket felmutató egyházi személyiségek és az általuk meghatározott sikerperiódusok az emberi gyengeség s a külső nyomás okozta katasztrófákkal.

Közhelynek számít, hogy a múlt ismerete nélkül nem létezhet, nem alakulhat ki sem egyéni, sem közösségi jövőkép. Miként Heidegger megfogalmazta: „Zukunft ist Herkunft”. A Kárpát-medence többnyelvű evangélikus közösségeinek küzdelmes története tanulságokkal és bátorítással szolgálhat a jelen problémáinak megoldásához és talán megoldásához is.

A tanulmányi programot kiegészítő áhítatok és a záró istentisztelet – az utóbbin id. Zászkaliczky Pál nyugalmazott lelkész, a Maek titkára szolgált – erősítették az előadásokból is sugárzó bizonyosságot, hogy hű az egyház Ura, aki a legreménytelenebb helyzetekben is meghallgatja kérésünket: „Tanácsolj hát őrző szemmeddel, / Taníts járnom ösvényeden! (...) Uram, mutasd meg utadat!” (ÉÉ 396,4)

■ DR. BEREZNAI TAMÁS

AZ EGÉSZSÉG A LEGERŐSEBB FEGYVERED

Szerződést írt alá egyházunk elnöksége a Magyar Honvédséggel

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) elnöksége – Ittész János elnök-püspök és Pröhle Gergely országos felügyelő – március 23-án szerződést írt alá a Magyar Honvédség Dr. Radó György Honvéd Egészségügyi

Az egészségi állapot-felmérés általános egészségi szűrővizsgálatra, cardiovascularis állapotfelmérésre és daganatszűrésre terjed ki. A vizsgálatok típusai a következők lesznek: alap, bővített és komplett egészségügyi állapotfelmé-

Dr. Németh András, Ittész János és Pröhle Gergely aláírják a szerződést

Központjának képviselőjével, dr. Németh András orvos dandártábornok parancsnokkal. A szerződés lényege, hogy az MEE egyházi személyei és országos tisztségviselői, az országos iroda alkalmazottai, továbbá a HM Tábori Lelkészi Szolgálat Protestáns Tábori Püspökségének evangélikus szolgálatai nyugalománnyú és közalkalmazotti jogviszonyú tagjai részére lehetőség nyílik rendszeres egészségi állapot-felmérésre.

Egyházunk ezentúl rendszeres, havi lebontásban jelenti majd le a vizsgálaton részt vevőket, akik a MH HEK Repülőorvosi, Egészségvizsgáló és Kutatóintézetében (Kecskemét) vehetnek részt a fent említett egészségügyi szolgáltatásokon. A szűrésre az országos irodában lehet jelentkezni, itt fogják koordinálni a havi ütemezést. Az idén ötmillió forint keretösszeg áll rendelkezésre a vizsgálatokra.

■ BOLLA ZSUZSA

A romaintegrációról tárgyalt a püspök

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, Ittész János március 17-én találkozott Teleki László miniszterelnöki megbízottal, a cigányügyi tárca közösi bizottság társelnökével. A tárgyaláson – a vendég kérésére – a romaintegráció kérdéséről és az azt segítő egyházi munkáról esett szó. Az elnök-püspök tájékoztatta Teleki Lászlót az evangélikus gyülekezetekben folyó, romák között végzett szolgálatról.

► EvÉlet-infó

A konferencia résztvevőinek egy csoportja

A SZERZŐ FELVÉTELE

Mit nézett esténként Tim K.?

Látszólag teljesen lényegtelen kérdés, hogy esténként mit néz egy német tinédzser. Magánügy. De március 11-e óta mindez már közügy. Még horroron edzett lelkeket is megrendített, ahogy ez a Stuttgart közelében élt ifjú hidegvérrel kivégezt tizenöt embert, majd apja fegyverét ön maga ellen fordította...

Vajon miért gyilkolt? A vérfürdő motivációja egyelőre ismeretlen. Kiderült ugyan, hogy a fiú magányos volt, pszichiátriai kezelés alatt állt, de mindez még nem indok a tömegmészárlásra. Az újságok megemlítik, hogy esténként véres filmeket nézett, gyilkos videójátékokkal szórakozott. Talán valahol itt kellene keresni a magyarázatot a megmagyarázhatatlant?

Amit nézek, az előbb-utóbb tükröződik bennem. A szememen keresztül lehatol a szívem mélyéig, átjárja a gondolataimat, észrevétlenül meghatározza az értékrendemet, és motiválhatja a cselekedeteimet. Tim egy örült pillanatában úgy döntött: kipróbálja, működik-e a valóságban, amit a képernyőn látott...

Jézus is komolyan figyelmeztet a szem kockázatára: „A test lámpása a szem. Ezért ha a szemed tiszta, az egész tested világos lesz. Ha pedig a szemed gonosz, az egész tested sötét lesz. Ha tehát a benned lévő világosság sötétség, milyen nagy akkor a sötétség!” (Lásd Mt 6,2–23!)

Ezért kell óvni a szemünk világát, világosságát nemcsak a fizikai, de a lelki, szellemi sérüléstől, fertőzés-től is.

Miként őrizhetjük meg egyik legfőbb kincsünket? Szakemberek gyakran figyelmeztetnek, hogy óvjuk szemünket a veszélyes sugárzásoktól. Nem mindegy, milyen szemüveget, milyen UV-szűrőt használunk. Vajon nem kellene ugyanezt fokozottan komolyan vennünk, amikor képernyő elé ülünk? Amikor gyermekeinket, unokáinkat odaengedjük az „olcsó villanypásztor” elé?

Álszent képmutatás az egyes adások előtt megjelenő figyelmeztetés: „A most következő műsor megtekintése felnőtt felügyelete mellett ajánlott.” Az erőszak brutális bemutatása felnőtt felügyelete mellett is mérgezi, rombolja a lelket.

Tudom, megint a „klerikális reakció” károgásának tűnik, ha a tömeg-tájékoztató, a tömegszórakoztató, a tömegek megfertőzésének felelősségét vetem fel. De vajon milyen tragédiák kellene még ahhoz, hogy észrevegyük a kíméletlen igazságot: amit vetünk, azt aratjuk? Sőt ami még ördögibb: előfordulhat, hogy amit mi vetünk el, amit mi hagyunk szétszórni, szétszűrőzött, annak keserű, mérgező gyümölcszeit az utánunk jövő nemzedék szenvedni el...

Lapunk múlt heti számában is ol-

ÉGTÁJOLÓ

vashattunk a Föld órája elnevezésű kezdeményezésről (15. oldal). Lényege, hogy ezen a hétvégén, szombaton este sok helyütt, szerte a nagyvilágban egy órára kiállszanak a fények. Azok a milliók, akik lekapcsolják a villanyt, ilyen módon akarják felhívni embertársaik figyelmét a teremtett világ iránti közös felelősségünkre. Ahogy a sötétben fellobbanó egyetlen kicsiny mécses lángja is irányt mutathat, úgy lehet világos jelzés minden egyes kialszó fényforrás is ezen az estén.

Az ilyen demonstratív akciók mellett szükség lenne még más életmentő jelzésekre is. A böjt utolsó harmadában járunk már, de talán még nem késő egyfajta „tévéböjtöt” meghirdetni. Nem a televízióknak az életünkkel való teljes száműzésére gondolok, bár sokaknak érdemes lenne újra felfedezniük, amit már elfelejtettek: van élet a képernyőn túl is, sőt anélkül is! Inkább az a bölcs önkorlátozás lenne jó a lelki egészségünknek, emberi kapcsolatainknak, ha naponta legalább egy órával keve-

sebbet tévéznénk. Van miből „leadunk”, hiszen köztudottan rekorderek vagyunk a készülékek előtti ücsörgésben...

Ha tudatosan lemondanánk naponként egy-egy megszokott műsorról, és helyette testi-lelki egészségünkre fordítanánk a felszabaduló időt, hamarosan ráébrednénk, hogy ez a „fogyókúra” mennyire a javunkat szolgálja. Kapunk, találunk napi plusz egy órát az Istennel és egymással megélhető közösség ápolására. Hatvan perc nem kevés idő. Bőségesen elegendő az elcsendesedésre, imádságra, igeolvasásra, lélek- és közösségépítésre.

Manapság egyre többen fedezik fel a naponkénti testmozgás fontosságát. Egymás után nyílnak az edzőtermek, fitness- és wellnesscentrumok. Mindezek segíthetik testi egészségünket, és jó esetben nem válnak egyfajta vallásótlékká...

Ne feledjük, a bibliai tanítás szerint a test nem a lélek börtöne, ahogy a görög filozófia hirdette, hanem a lélek temploma. De ugyanakkor hazug önámítás a római bölcsesség, mely szerint „ép testben ép lélek” lakozik.

Böjti szelek fújnak, hogy lelkünket megmozdítsák, kiszellőztessék, felfrissítsék. Közledik a nagyhét, amely legtöbb gyülekezetünkben számos többletlehetőséget kínál kiéhezett lelkünk táplálására. Szerez-

zük vissza a tévé által elrabolt időnknek legalább egy részét, hogy megünnepeljük ezekben a napokban a lélek lakodalmát! Luther csodálatos húsvéti himnuszának soráival valljuk: „Húsvét mennyei kenyerét / Várja éhező lelkünk (...), / Hogy győztes erőt nyerjünk. (...) / Benne mienk az élet.” (ÉÉ 215,6)

Amint már az elején megállapítottuk: nem mindegy, mire, kire nézünk, nem mindegy, mivel, kivel tápláljuk éhező lelkünk! A böjti perspektíva egyértelmű: „Hittet nézek keresztfádra...” (ÉÉ 206) Ez nem csupán kampányakció, nem csupán egy óra, a Föld órája, hanem örökkévaló, mennyei távlatokat nyit. Maga Jézus ígéri: „Én pedig, ha felemeltem a földről, magamhoz vonzok mindeket.” (Jn 12,32)

Emeljük fel tekintetünket, szívünket, lelkünket! Nagyhét, nagy napok, nagy lehetőségek közelednek...

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Munkáskezek az Oltalomnál

Segély helyett munkát – számos polgármester kívánsága teljesült a szociális ellátórendszer átszervezésével, az *Út a munkához* elnevezésű kormányzati program újításainak bevezetésével. A szociális törvény módosítása nyomán azonban másmilyen elégedetlenségnek lehetünk tanúi: sok önkormányzatnál úgy találják, nem tudnak értelmes elfoglaltságot adni a képzetlen, munkához nem szokott emberek sokaságának, még ha elvileg egyetértenek is az év elején bevezetett jogszabályi változtatásokkal. Ezek egyébként áprilissig adnak időt az önkormányzatoknak helyzetük és lehetőségeik áttekintésére, a közfoglalkoztatási terv elkészítésére.

Nyíregyháza képviselő-testülete már a februári közgyűlésen megalkotta azt a dokumentumot, amelynek alapján az eddig segélyből élők visszavezethetők a munka világába. Mielőbb el akarták kezdeni a közfoglalkoztatást, ugyanis az előző években futott – lényegesen kevesebb lehetőséget nyújtó – közhasznú, közcélú és közmunkapályázatok rávilágítottak, hogy a segélyből élők jelentős hányada igenis szeretné keresetből eltartani a családját, ha erre lehetőséget kapna, s hogy megfelelő tervezéssel, szervezéssel a városnak sok gondját megoldhatják az egyébként tételességre kárhozott munkáskezek.

A munkaügyi szervezet adatbázisa szerint Nyíregyházán ezerháromszázan kaptak eddig úgynevezett rendelkezésre állási támogatást, a közfoglalkoztatási terv elfogadása óta közülük eddig nyolcszáznan a helyzetét vizsgálták felül a szociális iroda munkatársai, s hétszázötven esetben megállapították, hogy az illető foglalkoztatható, mert ezt mind egészségi állapot, mind pedig szakképesítés vagy munkatapasztalata lehetővé teszi.

Áprilisa várható a közfoglalkoztatás kiteljesedése, egyelőre ott tartunk, hogy száznolcvanegyen kapnak segély helyett munkát a szabolcsi megyeszékhelyen. A legfontosabb foglalkoztatási a Városüzemeltető és Vagyonkezelő Kft., amely egyébként szervezi is az egész programot, és bevonták a város ötvenhat intézményét – óvodákat, iskolákat –, valamint azokat a civil szervezeteket is

bekapcsolták, amelyeknek szerződésük van a várossal valamilyen kötelező önkormányzati feladat átvételére. Így történhetett, hogy a hajléktalanok ellátásáért felelős Oltalom Szeretetszolgálatnál tizenhárom álltak munkába pár nappal ez előtt, s ez a szám a többi szervezet-hez képest is figyelemre méltóan nagy. Bizonyosan kifejezésre jut benne annak elismerése, hogy a téli krízis idején az evangélikus egyház szeretetszolgálat hibátlanul együttműködő partnere volt a városnak.

A város által rendelkezésre bocsátott munkásoknak a hajléktalanok ellátására rendszeresített létesítmények takarítása, környezetének szépítése a feladatuk. Mint *Dezanove Bartolomeu Inácio*, az intézmény vezetője mondja, hatalmas előrelépés ez, soha ennyi munkáskez nem segítette még a Nyíregyháza-Kertvárosi Evangélikus Egyházközség által működtetett szolgálatot, és a rövid idő ellenére ez máris meglátszik például az éjszakai menedékhelyen is. Az ott munkába lépett takarítónőkkel beszélgetve kiderült, sok-sok álláskeresési kudarc van már a középkorú, egyébként több gyermeket nevelő, egyedülálló vagy a beteg társ mellett egyedüli családfenntartóként nehéz terheket cipelő asszonyok mögött.

Akad ugyan, akinek némi gondot okozott szembesülni a feladattal – hajléktalanok után kell takarítani azért, hogy minimálbért kapjon –, ám találkoztunk olyannal is, aki az Oltalom Szeretetszolgálat klienseiben nehéz sorsú embertársait látja, és maradéktalanul boldog, hogy lett munkája. Meg azért is, mert minden eszközt, felszerelést megkap a munkavégzéshez, és szeretetteljes légkör veszi körül. Egyébként épp csak ennyi az, amit az Oltalomnak kell biztosítania – a közfoglalkoztatás költségeinek túlnyomó részét az állami költségvetés állja.

Nyíregyházán egyszerre ötszázán dolgoznak majd ebben az évben az elképzelés szerint, minimum öt-hat hónapig. Erre ötszázhetvenmillió forintot költenek, amelynek csak öt százaléka terheli a városi kasszát. Hogy a közfoglalkoztatás mennyivel csökkenti a szociális kiadásokat, az később derül ki.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Külpolitikáról a közéleti klubban

Igen érdekes témában készített együttgondolkodásra az érdeklődőket a Ferencvárosi Közéleti Klub programja múlt vasárnap este: *Marossy Attila* evangélikus lelkész, klubvezető és *dr. Fischl Vilmos* evangélikus lelkész, külügyi szakértő a zsidó–palesztin feszültség problémaköréről beszélgetett.

A mintegy kétórányi eszmecsere természetesen még mindig sok kérdést hagyott nyitva, ugyanakkor a jelenlévők rengeteg információval gazdagodtak, és a sajátos keresztény szemlélet jó közösséget teremtett a súlyos politikai konfliktusok elemzésekor.

■ KOCZOR TAMÁS felvétele

Fischl Vilmos és Marossy Attila

Nyílt a Kapu

► **Hetvennél is több érdeklődő gyűlt össze március 20-án délelőtt Albertirsán, a Móra Ferenc Művelődési Házban. Dr. Dávidné Hídvégi Juliannának, a Kapu program kidolgozójának vezetésével arra keresték a választ, miként igazítható a program a helyi viszonyokhoz.**

A Kapu program angol mintára született, önkéntes segítő szolgálat, amely a meglévő szociális és állami ellátó rendszer mellett, annak szolgáltatásait kiegészítve működik. A program résztvevői önkéntesek, akik saját elhatározásukból térítésmentesen szánják szabad idejüket egy részét

koordinátori hálózattal is segíti a munkát és az egymásra találást.

Az önkéntes munka *Kapu* lehet egy adott településen élő közösség tagjai között, akik szeretnének közösségként együtt élni, egymásra figyelni és tenni közösségükért. Kapu lehet a különböző szervezetek között is, amelyek akár intézményesen, akár civil szerveződésként ugyan azokon a területeken munkálkodnak, és keresik az együttműködés útjait. De kapu lehet a különböző társadalmi rétegek és korosztályok között is.

Az Alberti, az Irsai és a Pilisi Evangélikus Egyházközség elhatározta, hogy katalizátora, előmozdítója lesz ennek a törekvésnek. Így jöhetett létre *Szmolár Attila* alberty evangélikus lelkész szervezésében – *Buda Anna-*

ális ellátórendszerekben dolgozók mellett jelen voltak a majdani önkéntesek és segítségére szoruló képviselői is. Közös keretek választottak az alapkérdésekre: helyi szinten kik lehetnek az önkéntesek, hol és milyen formában nyújthatnak hathatós segítséget, és hogyan támogathatják az önkéntesek munkáját a helyi gyülekezetek és önkormányzatok?

Megszületett az a logó is, amely Albertirsán és Pilis város Kapu programjának szimbóluma lehet. *Várhegyi György* Albertirsán élő szobrászművész pedig felajánlotta, hogy emlékműt készít, és megalapítja „a legjobb önkéntes” díját, ezzel is ösztönözve a program leendő munkásait.

A kapunyitás után természetesen még sok lépés van hátra. Tudják a szer-

arra, hogy segítsenek szociális, mentális vagy egészségi okokból rászoruló embertársaiknak.

Mi az a többlet, amelyet ez a rendszer nyújthat azoknak, akik szívesen tennének a velük egy településen élőkért, illetve azoknak, akik szívesen fogadnák ezt a fajta támogató szolgálatot? Az, hogy egységes képzéssel és

máriának, az országos iroda diakóniai osztálya vezetőjének hathatós segítségével – ez a „kapunyitás”.

A műhelymunka során elkezdődhetett a közös felkészülés és a program elemeinek helyi viszonyokhoz igazítása. Asztaltársaságok alakultak, amelyekben a települések önkormányzati, egyházi vezetői és a szoci-

vezők is, hogy a munka gyakorlati része csak most kezdődik. Mégis nagy a jelentősége annak, hogy a résztvevők megtapasztalhatták: vannak szép számmal olyanok, akik nyitottak, és tenni szeretnének a velük egy településen élőkért. Mert felismerték, hogy óriási szükség van a pozitív példákra.

■ TÚRI KRISZTINA

Ökumenikus lelkész körök országos találkozója Gödöllőn

Szinte az egész országot átszövő, a közös szolgálatra biztató kezdeményezés a különböző felekezetek lelkészeinek helységenkénti – elsősorban városokban szervezett – együttműködése. A rendszerint havonta egy alkalommal tartott együttlétek a városban és saját gyülekezeteikben előkerülő kérdések megbeszélésének fontos, nélkülözhetetlen alkalma. Katolikus és protestáns, ortodox és úgynevezett szabadegyházakhoz tartozó lelkészek szívesen találkoznak egymással az önkéntesség jegyében, együtt imádkoznak és ígét tanulmányoznak közös alkalmakon, túl az ökumenikus imahét immár hagyományossá vált istentiszteletein.

Ezúttal országos találkozóra hívgattak a szervezők március 19-ére Gödöllőre, a Szent Imre úti római katolikus plébánia újonnan épült – *Nagy Tamás* Ybl-díjas, evangélikus építész által tervezett – szép templomába. Az alkalom a Fokoláre Mozgalom zászlaja alatt szerveződött.

Együttlétünk a közös énekés, imádság és ismerkedés után *dr. Székely János* esztergom–budapesti római katolikus segédpüspök, professzor előadásával folytatódott, amelyet Pál apostol szemlélyéről és működéséről tartott. Úgy mutatta be őt, mint oda-

adott életű, az evangélium iránt elkötelezett, fáradhatatlan apostolt, zsidók és pogányok közös tértitójét. Pál küzd az övéért, de törekszik a gyülekezetek egységére. Egész életműve a hitless apostol soha meg nem hátráló tevékenységét mutatja. Személye nemcsak példaértékű, de leveleiből isteni erő és kegyelem árad a ma apostolotódainak életére és szolgálatára. A sok mai példával átszótt, mélyen biblikus szemléletű előadás élménye sokunkat kíséri tovább mindennapi munkánkban és hitünk harcában.

Nem kevésbé volt a Lélek tüzetől inspirált *Magyarné Balogh Erzsébetnek*, a Református Missziói Központ igazgatójának előadása. Missziói küldetésű szolgatársunk Pál leveleit füzte gyöngykoszorúba, s szólaltatta meg mai üzenetüket. Az evangélium sodrásában élő testvérünk újraélesztette a küldetés lángját bennünk a ránk bízottak, a társadalom periferiáján élő vagy éppen sérült embertársaink iránt. Az előadó mosolya, meggyőződéstől áthatott szavai nyilvánvalóvá tették, hogy híveinket ugyan örömmel várjuk a plébániákra és a lelkészi hivatalokba, de elsőrenden utánuk kell mennünk, fel kell őket keresnünk otthonukban.

A közeli katolikus gimnázium-

ban elköltött ebéd után e sorok írója számolt be vetített képes előadásban a legutóbbi libanoni és szíriai ökumenikus püspöki találkozó eseményeiről, amelyek a jelenlevőkben a közös elkötelezettség belső szándékát erősíthették. A Pál apostol nyomában tartott zárandoklat, a megtérés helyén épült kápolnában együtt, görög nyelven elmondott *Niceai hitvallás* élménye, az Anániás házában rögtönzött imaóra, majd a város falán át történt megmenekülésének emlékére épült templom meglátogatása, a helyszíni tudósítás ősi ígéinek felolvasását követő elcsendesedés elkísér bennünket az apostol emlékének mindennapjaiban.

A *D. Szabó Dánielnek*, a Magyar Evangélikus Szövetség (Aliansz) elnökének kíséretében hazánkban tartózkodó *Gulácsy Lajos* kárpátaljai nyugalmazott református püspök köszöntő szavai, rövid beszámolója nagy visszhangot keltettek a jelenlevők szívében.

Tíz csoportban beszéltek meg a résztvevők a nap során hallottakat, s közös imádság és áldás szavaival indultak tovább életútjukon – a Krisztushoz és egymáshoz tartozás örömeivel. Hiszen éppen Laetare, az öröm böjti vasárnapja következett szolgálatukban.

■ D. SZEKELY IMRE

Kálvin időszerűsége

Pap Géza, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke Kálvin fő művére, az *Institutio* című munkára utalva kijelentette: „Hiszem és vallom, hogy Kálvin János ma is időszerű, tainai ma is lánggra tudnak lobbantani szíveket.” „A Kálvin-émlékek nem szólnak másról: az őszinte hálaadás, az Isten iránti köszönet hangján szólhatunk meg, szólhatunk arról, hogy reformátusok vagyunk” – tette hozzá.

Bölcskei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház (MRE) Zsinatának lelkes elnöke az összefogás jelentőségéről beszélt, s fontosnak nevezte, mennyire tudunk „készültségesen és őszintén örülni” Kálvin örökségének. Mint mondta, Kálvin János örülne, ha hallaná, hogy a szétszabdalt magyar reformátusság képviselői az ő születésének ötszázadik évfordulóján, 2009. május 22-én Debrecenben összegyűlnek, és a Kárpát-medencei reformátusok kimondják: „Egyedüli jövőnk Krisztusban van, és mi együtt akarjuk követni.” A püspök ezzel a zsinati egységbe tömörülő *Magyar Református Egyház* megalapítására

utalt. A Kárpát-medencei református egyházak elnökségeinek tanácskozó szervezete, a Generális Konvent tavaly júniusban Pápán határozott az alkotmányozó zsinat idejéig, május 22-i összehívásáról.

Az alapító alkotmány előzetes ratifikációját az MRE zsinata tavaly novemberben szavazta meg. A májusi zsinat célja, hogy helyreállítsák „az egykor erőszakkal szétszakított Magyar Református Egyház szervezeti egységét” – áll az alkotmánytervezetben.

Kálvin János (1509–1564) francia származású, svájci vallásreformátor 1533-ban fordult el a katolicizmustól. Önálló teológiai rendszerét a lutheri reformáció hatására alakította ki. A *Kálvin 500 éve* című jubileumi emlékkiállításon ezért is lehetett helye a tárlok egyikében *Luther Márton* végrendeletének, amelynek eredetijét az Evangélikus Országos Levéltár bocsátotta a kollégiumi Nagykönyvtárban október 31-ig megtekinthető kiállítás szervezőinek rendelkezésére.

► Forrás: MTI

► Kálvin János születésének 500. évfordulójáról világszerte megemlékeznek a genfi reformátor hitelveit követő protestáns egyházak. Magyarországon azonban nem csupán egyetlen esztendőre korlátozódik az emlékezés, hanem azt 2014 – Kálvin halálának 450. évfordulója – keretezi. Hogyan lettek emlékből emlékek? – kérdeztük Bölcseki Gusztávotól, a Magyarországi Református Egyház (MRE) Zsinatának lelkes elnökétől.

– Ha szabad így fogalmazni, ez egy hazai, „kis magyar huncutság”. Másképp mondván most a szükségből csináltunk erényt, hiszen azt gondoltuk, hogy itt van az ideje annak, hogy elkészüljön egy igényes, mai *Institutio*-fordítás. Viszont azt is láttuk, hogy ezt egy esztendő alatt nem tudjuk megvalósítani. 2014 azonban még belátható távlat, ugyanakkor elegendő időt hagy arra, hogy Kálvin fő művének ez a korszerű fordítása elkészüljön. Úgy gondoltuk tehát, hogy már csak ezért is érdemes elnyújtani az emlékezés éveit. De már ennek az első esztendőnek is lesz egy sajátosan magyar különlegessége. Természetesen a Református Világszövetséget, református testvéregyházainkat is értesítjük arról, hogy május 22-én itt, Debrecenben a Generális Konvent alkotmányozó zsinata egységesíti a Kárpát-medence magyar reformátusságát. Azt gondolom, hogy ez a történelmi esemény a külföldi testvéregyházak felé is üzenetértékkel bír, hiszen a református egyházak inkább arról híresek, hogy könnyen szakadoznak, és nagyon nehezen egyesülnek újra.

■ TPK

Kiállítás előtti kiállítás – a Kálvin-év megnyitójára a Debreceni Református Kollégium oratóriumában

Krisztus egyházának teológusa

A Magyarországi Református Egyház fontos tanulmánykötetét jelentetett meg a 2009-es „Kálvin-év” kezdetén *Kálvin időszerűsége – Tanulmányok Kálvin János teológiájának maradványokról és magyarországi hatásáról* címmel.

Idén ünnepli a világ a genfi reformátor, Kálvin János (1509–1564) születésének ötszázadik évfordulóját.

Mintha tegnap lett volna, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház *Luther Márton* (1483–1546) születésének ötszázadik évfordulójára emlékezett. Pedig akkor 1983-at írtak. Azóta eltelt huszonhat év, éppen egy nemzedék életideje. Ebből is jól látszik, hogy Luther a reformáció első, Kálvin a második nemzedékéhez tartozott. Szűcs Ferenc református professzortól tudom, hogy Kálvin egy levelében „Drága Apám”-nak szólította Luthert, s amikor a jóval fiatalabb *Melanchthon* egyszer panaszkodott Kálvinnak az öreg Luther rigolyáira, Kálvin emlékeztette őt, hogy Luther azért mégiscsak a mi apánk...

Evangélikus egyházunk negyedszázaddal ezelőtt a Luther-évforduló elmúltával, 1984-ben adott ki egy szakmailag azóta is időtálló tanulmánygyűjteményt (*Tanulmányok a lutheri reformáció történetéből*; szerk. Fabiny Tibor teológiai akadémiai tanár, Budapest, 1984). Formátumában, célkitűzésében, színvonalában és tartalmában a két kötet sok szempontból hasonlít egymásra: A Magyarországi Református Egyház részéről elegendő gesztus volt a Kálvin-évet ezzel a kötetel megnyitni.

Felvetődik a kérdés: kinek a teológusa ez a francia származású, jogot végzett, első könyvét a pogány Senecáról író, saját megtérését csak egyik zsolttárkommentárja előszavában szűkszavúan említő, papi ordinációban sohasem részesült Kálvin? Aki huszonnyolc (!) évesen írta meg nagy hatású művét, az *Institutio*t magyarul utoljára dr. Békési Andor fordításában jelent meg a mű 1986-ban rövidített változatban *Tanítás a keresztyén vallásra* címmel).

A II. vatikáni zsinat utáni római katolikus egyházban a Luther-évforduló környékén többször is elhangzott, hogy Luther nemcsak az evangélikus egyház, hanem a keresztyény egyház tanítója. Két személyes emlékezet idézem fel: egy nemzetközi Luther-kongresszuson Amerikában egy vatikáni jezsuita Luther-kutatóval beszélgettem, aki elmondta, hogy a Vatikánban van egy „Luther-Ecke” (Luther-sarok), ahol a katolikus Luther-kutatók rendszeresen összejönnek. A másik emlék: tavaly a Biblia éve kapcsán a felsőpestényi gyülekezet ökumenikus ünnepélyén szolgáltam, ahol a helybéli plébános tárt karokkal fogadott: „Én úgy szeretem Luthert!”

Azt hiszem, nekünk, evangélikusoknak hasonlóképpen kellene tekintenünk Kálvinra. Nem udvariasságból vagy felekezeti diplomáciából, hanem teológiai megfontolásból. A Kálvin-év kapcsán jó lenne sokakban tudatosítani, hogy Kálvin nemcsak református testvéreinké, hanem ő Krisztus egyházának a teológusa, te-

hát a miénk is. Még akkor is, ha több kérdésben nem tudunk egyetérteni vele (a törvény szerepe, a kettős predestináció, az úrvacsora értelmezése, képpenesség stb.). Ugyanakkor rengeteget tanulhatunk is tőle. Olvassuk csak bibliai kommentárjait: a *Jelenések könyvének* kívül mindegyik bibliai könyvről írt kommentárt!

Én az *Institutio*t minden evangélikus teológusnak előírnám kötelező olvasmányként.

Kálvintól nemcsak alapos bibliaismeretet, hanem logikát és tiszta gondolkodást is tanulhatunk. Ne felejtjük, hogy ő a humanizmus eszméin is nevelkedett! Ezért sem meglepő, hogy Kálvin bibliaértelmezéséről *Gánóczy Sándor*, a magyar származású római katolikus teológus írt könyvet. Kálvinra tehát figyelniünk kell, mert Kálvin a mi teológusunk is!

Szerkesztőként *Fazakas Sándor*, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora jegyzi a fent említett, tizennégy írást tartalmazó kiváló tanulmánygyűjteményt. A kötet három szerkezeti egységre oszlik: I. Kálvin és Magyarország (*Höröcsik Richárd* és *Márkus Mihály* tanulmánya); II. Egyház és teológia (*Peres Imre*, *Szűcs Ferenc*, *Fazakas Sándor*, *Fekete Károly* írása); III. Kálvin-hatások a Kárpát-medencében és a magyar kultúrában (*Fekete Csaba*, *Szabó András*, *Ősz Sándor*, *Előd*, *Buzogány Dezső*, *Bogárdi Szabó István*, *Győri L. János*, *Tökécski László*, *Szathmáry Béla* dolgozata).

A teológia iránt érdeklődő recenziens számára legizgalmasabbak a teológiai tanulmányok. Peres Imre Kálvin írásmagyarázati elveit mutatja be források és szaktanulmányok felhasználásával. Szűcs Ferenc témaválasztásával a mai teológiai bibliaértelmezés által hangsúlyozott szempontokra, nevezetesen az exegézis és a dogmatika kapcsolatára hívja fel a figyelmet Kálvin predestinációna és ekkleziológiája fényében. Fazakas Sándor egy kevésbé ismert szempontot, Kálvin szociáletikáját világítja meg. Fekete Károly pedig *Kálvin és az istentisztelet* címen értekezik, ami az egyházunkban folyó liturgiareform perspektívájából különösen is tanulságos.

Bogárdi Szabó István tanulmánya a kálvinizmus hazai irányzatait bemutató három típusról számol be: a történelmi, az egyházas és a lelki kálvinizmusról.

A hatástörténeti tanulmányok közül újszerű Szabó András megközelítése, aki Szenczi Molnár Albert *Institutio*-fordításával (1624) kapcsolatban a címlapok ikonográfiáját is elemzi.

A kötet tanulmányai a legújabb kutatási eredményekre építenek, így teológusok és egyháztörténészek számára egyaránt jól használható, hiánypótló a kézikönyv. Az olvasónak a fenti gondolatok jegyében némileg hiányzik az ökumenikus kitekintés és Kálvin európai és tengerentúli hatásának bemutatása. De ezt a célt talán majd egy újabb kötet fogja megvalósítani.

A 2009-es Kálvin-év méltó nyitánya ez a kiadvány. Ám olvashattuk és hallhattuk, hogy 2009 is csak kezdet, ugyanis 2009–2014 között „Kálvin-émlékeket” hirdetett meg a Magyarországi Református Egyház, 2014-ben ugyanis a genfi reformátor halálának 450. évfordulója lesz. Csak reménykedhetünk, hogy az előttünk álló öt évben a mi egyháztagjainkban is tudatosul, hogy Kálvin János nemcsak egy felekezet, hanem Krisztus egyházának tanítója.

■ FABINY TIBOR

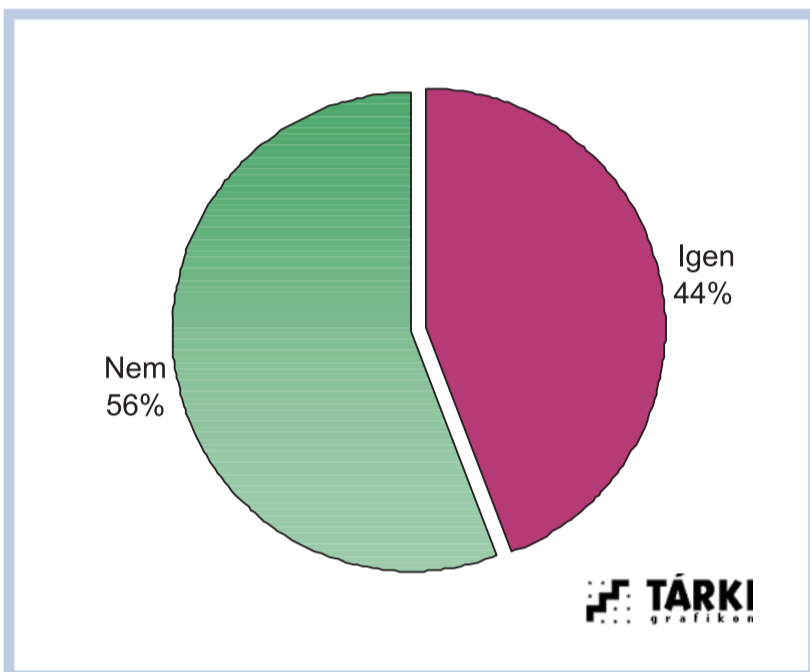
Kálvin időszerűsége – Tanulmányok Kálvin János teológiájának maradványokról és magyarországi hatásáról. Szerkesztette Fazakas Sándor. A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 2009. Ára 3800 forint.

Felmérés a Biblia éve 2008 hatásáról

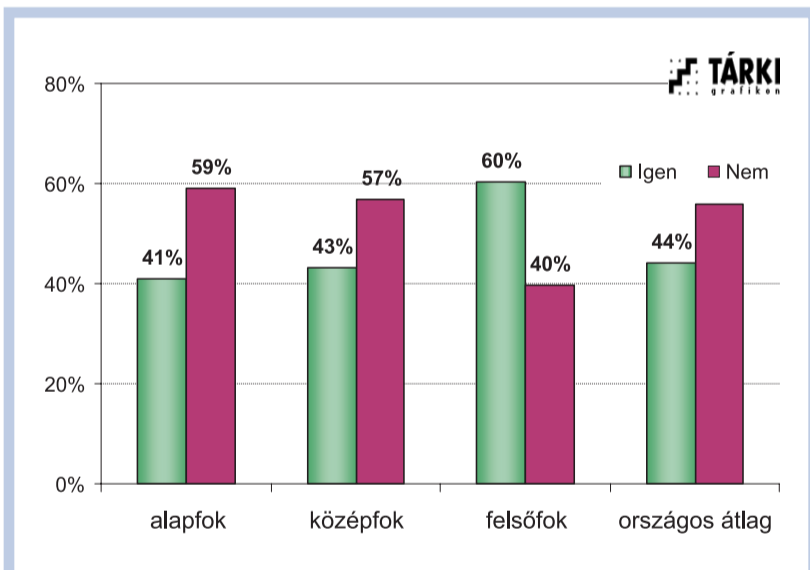
A Magyar Bibliatársulat megbízásából országos felmérés készült a *Biblia éve 2008* elnevezésű kampány hatásának és a Biblia olvasottságának a felmérése céljából. Februárban a Társadalomkutatási Intézet Zrt. (TÁRKI) által készített reprezentatív kutatás során négy kérdést tettek fel a felnőtt magyar lakosságnak:

1. Hallott Ön arról, hogy 2008 a Biblia éve volt Magyarországon?
2. Részt vett Ön valamilyen programon, amely a Biblia évéhez kapcsolódott? (Azok körében, akik hallottak a Biblia évéről.)
3. Milyen gyakran szokott Bibliát olvasni?
4. Van-e az Ön háztartásában Biblia?

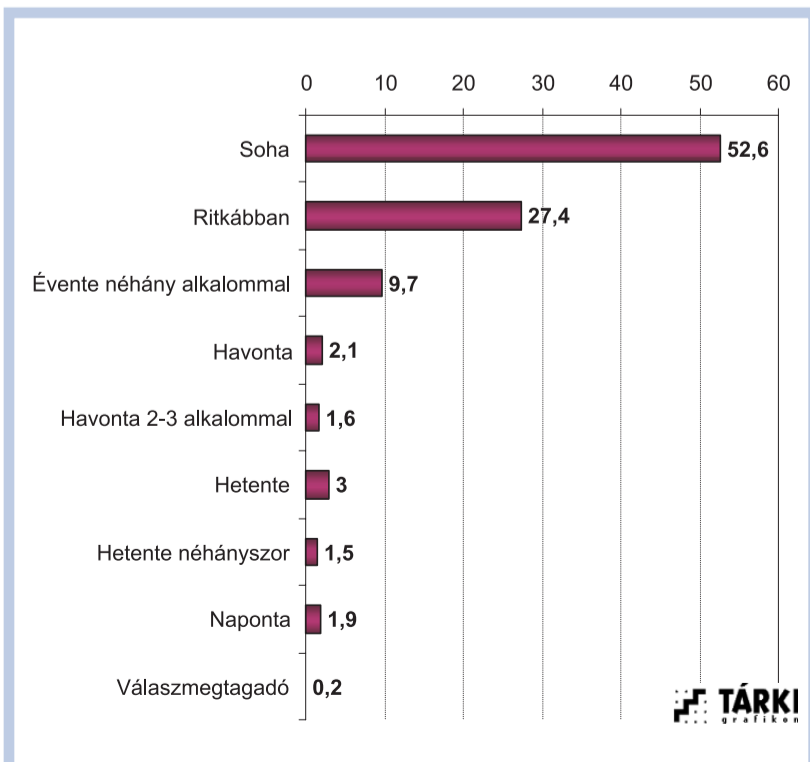
Az első kérdésre, amely tulajdonképpen a Biblia éve programsorozat ismertségét, elterjedését és közvetve a szervezés hatékonyságát vizsgálta, a válaszadók 44%-a igennel, 56%-a nemmel felelt (1. ábra). Mindezt a felnőtt magyar lakosságra vetítve elmondhatjuk tehát, hogy közel hárommillió-hatszáz ezer ember hallott a Biblia évéről (mintegy nyolcmillió felnőtt lakossal számolva). Ez az eredmény azt mutatja, hogy a Magyar Bibliatársulat és maga a Biblia éve gondolat is sikeres évet tudhat maga mögött, hiszen 5%-kal ismertebb volt, mint a 2003. évi németországi elődje – annak ellenére, hogy mind a Német Bibliatársulat, mind pedig a németországi egyházak lényegesen nagyobb anyagi erőt tudtak a kommunikációra fordítani, mint magyarországi kollégáik.

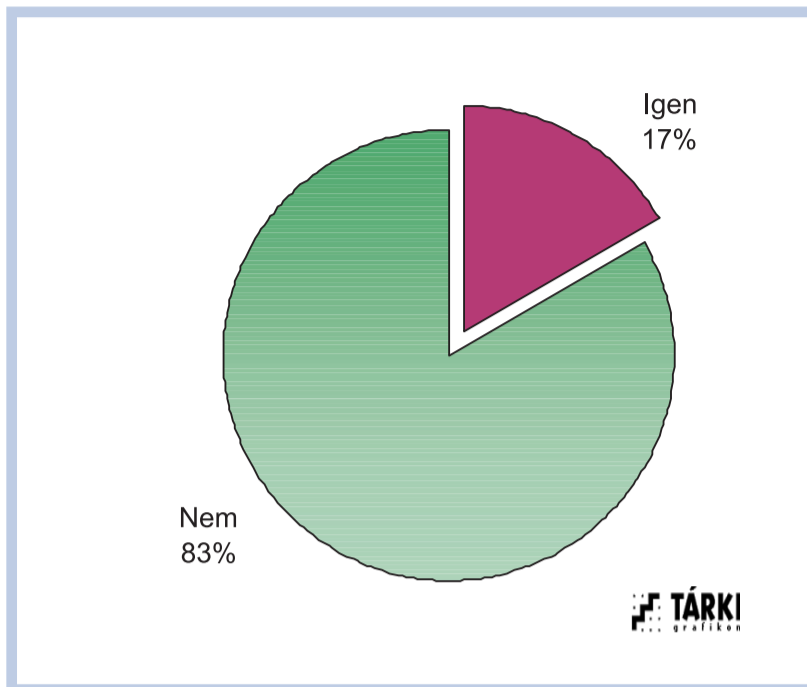
1. ábra: Hallott Ön arról, hogy 2008 a Biblia éve volt Magyarországon? (N = 1009)

2. ábra: Hallott Ön arról, hogy 2008 a Biblia éve volt Magyarországon? (iskolai végzettség szerinti bontásban, N = 1010)

5. ábra: Milyen gyakran szokott Ön Bibliát olvasni? (N = 1000, %)

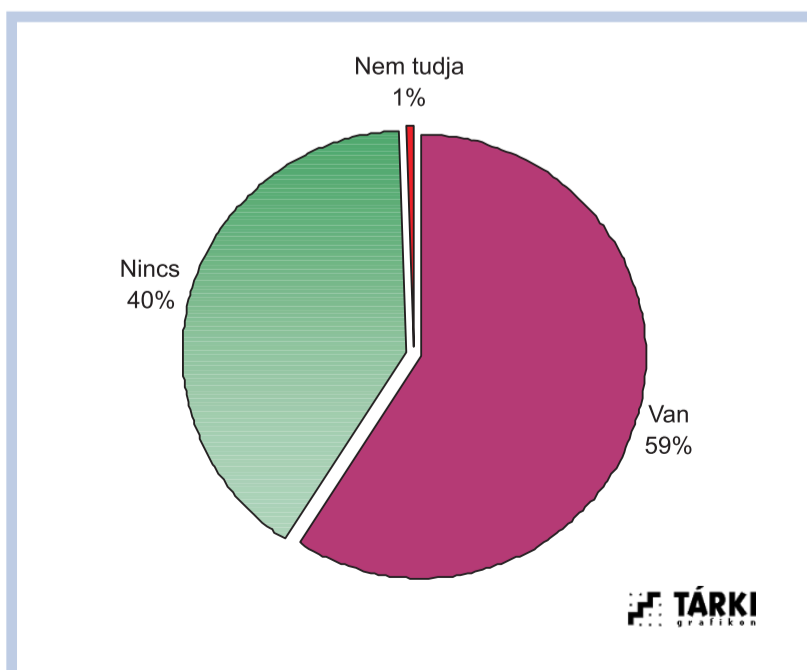

3. ábra: Részt vett Ön valamilyen programon, amely a Biblia évéhez kapcsolódott? (a Biblia évéről hallók körében, N = 438)

Jellemző módon az átlagosnál (44%) a nők (47%) jobban értesültek voltak a Biblia évéről, mint a férfiak (41%), s hasonlóképpen a 60 év feletti aránya (59%) is megelőzte a fiatalokét (33%) vagy a középkorúakét (42%). A felsőfokú végzettségűek is nagyobb arányban (60%) hallottak a Biblia évéről, mint az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők (az alapfokú végzettségűek 41%-a, míg a középfokúak 43%-a hallott a Biblia évéről) (2. ábra). Nem meglepő módon a hetente templomba járók 91%-a hallott arról, hogy 2008 a Biblia éve volt Magyarországon.

Akik hallottak a Biblia évéről, azoknak a 17%-a részt is vett valamilyen programon, ami az összes mintába került személy 7%-a, vagyis a felnőtt magyar lakosságra vetítve mintegy 570 000 embert jelent (3. ábra). A felmérés szerint a résztvevők között többen voltak a nők (19%), mint a férfiak (14%), és az átlagosnál magasabb arányban voltak az idősebb, 60 év feletti korosztály képviselői (20%), valamint a fiatalabb középkorúak (31-45 évesek: 19%), mint a fiatalok (11%). Az is megfigyelhető, hogy a Biblia évének a programjai jobban megszólították azokat, akik bár magukat vallásosnak tartják, de istentiszteletre, misékre nem vagy csak nagyon ritkán járnak (4. ábra).

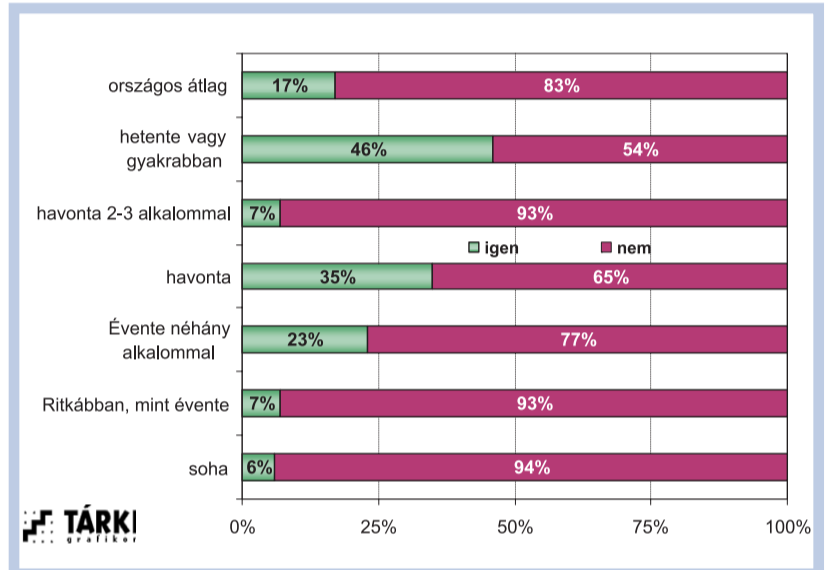
A harmadik kérdés csak közvetve vonatkozott a Biblia évre, inkább a bibliaolvasás általános elterjedtségéről szeretett volna többet tudni a Magyar Bibliatársulat. A válaszadók 53%-a soha nem olvas Bibliát, míg 27%-uk ritkán, 10%-uk évente néhány alkalommal, és 10% körüli a havi vagy még gyakoribb rendszerességgel Bib-

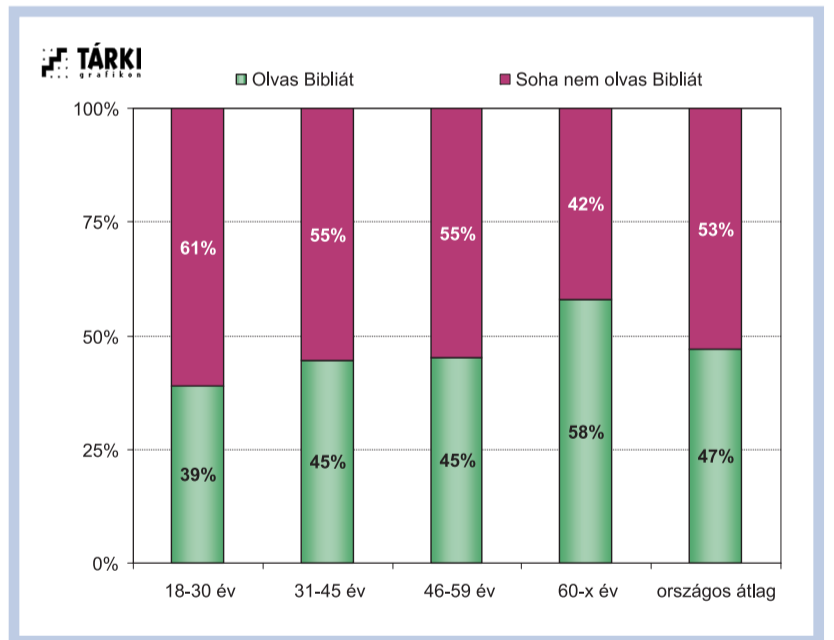
7. ábra: Van-e az Önök háztartásában Biblia? (N = 1007)

liát olvasók aránya (5. ábra). Érdekes adat, hogy a felnőtt magyar lakosság 2%-a, tehát mintegy 160 000 ember napi rendszerességgel olvassa a Bibliát. A nők jelentősen magasabb arányban olvasnak Bibliát (55%), mint a férfiak (38%). Az életkor növekedésével párhuzamosan nő a bibliaolvasók aránya: a fiatalok, 18 és 39 év közöttiek 39%-a, a középkorúak 45%-a (a 31-45 évesek és a 46-59 évesek 45-45%-a), míg a 60 év feletti korosztályának 58%-a szokta valamilyen rendszerességgel a Bibliát olvasni (6. ábra). Az iskolai végzettség is hatással van a bibliaolvasásra: az alapfokú végzettségűek 43%-a, a középfokúak 47%-a, míg a felsőfokú végzettségűeknek több mint a kétharmada (67%) olvassa a Bibliát.

Az utolsó kérdésre adott válaszokból az derült ki, hogy a magyar háztartások többségében van Biblia (59%), mégpedig a háztartások anya-

4. ábra: Részt vett Ön valamilyen programon, amely a Biblia évéhez kapcsolódott? (a misére, istentiszteletre járás gyakorisága szerinti megoszlásban, azok körében, akik hallottak a Biblia évéről, N = 436)

6. ábra: Milyen gyakran szokott Ön Bibliát olvasni? (korcsoportok szerinti megoszlásban, N = 1000)

gi helyzetétől teljesen függetlenül (7. ábra). Ez egyrészt önmagában öröndetesen magas szám, ha az egyházellenes diktatúra évtizedeinek törekvéseire mérjük, ugyanakkor a Bibliával nem rendelkező háztartások (és nyilván egyének) aránya jól mutatja azt is, hogy a Magyar Bibliatársulat számára továbbra is fontos feladat kell, hogy maradjon a bibliaterjesztés. További fontos tanulsága az utolsó kérdésre adott válaszoknak, hogy a Biblia megvásárlása egyelőre nem pénzkérdés a magyar emberek számára, legalábbis a jelenlegi bibliaárakon nem.

■ DR. PECSUK OTTÓ,
a Magyar Bibliatársulat főtájkára

Forrás: TÁRKI Omnibusz-kutatás, 2008. február

A mindenség modellje

A 20. század legnagyobb hatású német gondolkodója szerint egy építőmester számára nincs nagyobb feladat, mint Isten és a hit hajlékát megépíteni. Ez a feladat nálunk sokaknak megadatott. Az elmúlt fél évszázadban csaknem félezer templom épült Magyarországon. Már a rendszerváltást megelőzően, a nyolcvanas évek derekán új lendületet vett a hazai templomépítéssel: azóta nemzetközi mércével mérve is kiemelkedő alkotások sora jött létre.

A Debrecenben megrendezett első magyar templomépítészeti kiállítás ötvenegy mutat be ezek közül. A tárlaton hatalmas fotók, filmek, animációk, tervrajzok és makettek láthatóak – rendkívül látványos formában. A kiállítás – mintegy másfél ezer négyzetméternyi vendégfal építésével megszületett – installációja maga is a templomterek sajátos hangulatát idézi.

Noha a tárlat – témája szerint – a templomokat állítja a középpont-

ba, hangsúlyos szerepet kap egy játszóter, ahol a gyerekek alkothatnak is.

A kiállításra, amelyet múlt szombaton *dr. Fabiny Tamás* evangélikus püspök nyitott meg, az ország minden nagyobb jegyirodájában és a Jegymester webáruházában (www.jegymester.hu) is lehet belépőt váltani. A tárlat június 28-ig tekinthető meg. További információ: www.modemart.hu.

■ EVÉLET-INFÓ

Dr. Fabiny Tamás evangélikus püspöknek a debreceni templomépítészeti kiállításon elhangzott megnyitóbeszéde

Pilinszky János gyakran idézi *Simone Weil* szép szavát: „...tér és idő keresztléte vagyunk feszítve...” Ez bizonyosan így van, ám a hívő ember azt is vallja, hogy a tér és az idő Isten teremtménye. Kifejezi ezt a Biblia legelső lapjainak ritmikus prózában írt tanúságtétele is: „*Megteremtette Isten... első nap... második nap... majd hetedik nap...*” A múlt, a jelen és a jövő egyaránt Isten kezében van, akár csak az évek és évszakok váltakozása.

Minden templom erről a teremtett időről és a múlásról tanúskodik. Régen ennek egyik jele volt a toronyban elhelyezett óra is. Az időhöz kötöttséget jelzi az is, hogy minden templom egy bizonyos építészeti stílusban és történelmi korban helyezhető el. Ugyanakkor – a múlt időben – a templom az időtlenség jelképe is. In saecula saeculorum.

Isten nemcsak az időt, hanem a teret is teremtette. Ádámot és Évát térben, az éden kertjében helyezte el. Vagy a hogy a zsoltairos fogalmaz: „Tágas térre helyeztél engem...” *Szent és profán* című alapművében így fogalmaz Mircea Eliade: „A vallásos ember számára a tér nem homogén. Törések és szakadékok találhatók benne; olyan részeket tartalmaz, amelyek minőségileg különböznek a többitől. »Ne jöjj közel – mondja Isten Mózesnek –, vedd le a sarut lábaidról, mert a föld, amelyen állsz, szent föld.« (2Móz 3,5) Létezik tehát egyfajta szent, »erővel feltöltött«, jelentőségelteli tér, és léteznek más, nem szent terek.”

A „más, nem szent terek” legfeljebb a profán ember kriptovallásosságában nyerhetnek minőségileg más tartalmat. Így lehet a Wembley-stadion a futball szentélye, a New York-i Central Park vagy éppen Szejk kocsmája Prágában pedig sokak kedvelt látogatási célja.

Magam is ámulattal csodáltam meg a Wembleyt, koccogtam a Central Parkban, és söröztem Szejk kocsmájában, ám az igazi „szent tér” ezeknél mindig többet jelentett számomra. Mert egy stadion, egy park és egy söröző mindig csak rész szerint való, ám a templom a teljesség lenyomata. Ahogy az e kiállítás mottójával szolgáló Pilinszky-versben is olvassuk:

„Most minden egy. Együtt van. Egybeolvad.
A mindenség modellje, áll a templom.”

Igen, a templom a mindenség modellje. *Makovecz Imre* szerint a templomépítész feladata, hogy az eget és a földet összekösse. Ebben segítenek az ő angyalai, akik – mint egykor Jákob lajtorjáján – az ég és a föld között járnak föl és alá. Erre a mindenségre és tökéletességre utal *Nagy Tamás* dunaújvárosi evangélikus temploma a maga tojást, vagyis az életet formázó alaprajzával. Vagy a szétszakítottásban is az egymásra találást szolgálja *Basa Péter* budakeszi református temploma, amely az erdélyi fatemplomok emlékéit idézi, és amely nem véletlenül kapta a *határon túli magyarok emléktemploma* nevet.

„A mindenség modellje, áll a templom.” Nem volt ez mindig így. Nemrég hagytuk magunk mögött azt a tör-

ténelmi kort, amely inkább rombolta a templomokat. Brutális rendelkezések nyomán ledöntötte a tornyokat, vagy éppen sunyi módon hagyta, hogy ősi templomok az enyészete legyenek. *Keresztury Dezső* *Kotlós templomok* című verse éppen arra figyelmeztet, hogy nem lehet büntetlenül veszni hagyni Isten hajlékait:

„Mint felemelt fejű kotlóskok
Őrzik templomaik a falvakat;
Jóban, rosszban volt részük jó sok,
S lesz is, míg hit és szokás megmarad.
Jól vigyázzon tehát az ember-bolyra,
Aki a kotlós helyét elfoglalja;
Ha egyetértés nincs és jó szokás,
Csak zűrzavar az élet, semmi más.”

A felemelt fejű kotlóskok – régiek és újak – mégiscsak őrzik a falvakat. Hogy az emberek is felemeljék végre fejüket. A templom a mindenség modellje, mert „most minden egy. Együtt van. Egybeolvad.” Megszűnik a tér és az idő korlátja. A választott nép számára ezt jelentette minden templom őse, a szent sátor. Amelyet vihettek magukkal, a történelmileg nyomorúságos időn és emberileg ellenséges tereken keresztül. Mert a sátorban a tér és idő fölött álló Úr volt jelen. Isten így adott parancsot Mózesnek a szent sátor elkészítésére: „*És készítsenek nekem szent hajlékot, hogy ő közöttök lakozzam. Mindenestől úgy csináljátok, a mint én megmutatom neked a hajléknak formáját, és annak minden edényeinek formáját. (...) arra a formára csinálj, a mely a hegyen mutatottat neked.*” (2Móz 25,8–9.40; Károli-fordítás)

Az embernek tehát egy isteni tervrajz alapján kell mindig dolgoznia. Hiszem, hogy ebben is különbözik egy templom elkészítése egy uszoda, egy vásárcsarnok vagy éppen egy szálloda felépítésétől.

Dávid király e szavak kíséretében adja át Salamonnak a templom építésének tervét: „*Mindezek az Úr kezétől íratottak meg...*” (1Krón 28,19) Mindez nem kevesebbet jelent, mint hogy az ihletettséget, az inspiráció isteni eredetű. Minden mai templomépítő magáévá kell, hogy tegye Salamon vallomását, aki nagy-alázattal ezt mondja a *Bölcsesség könyvében*: „*Te mondtad, hogy templomot építsek szent hegyeden, és oltárt lakhelyed városában. Hasonmását a szent sátornak, melyet kezdetül fogva készítettél.*” (Bölcs 9,8) A templom tehát „hasonmása a szent sátornak”, azaz „a mindenség modellje”.

„*Készítsenek nekem szent hajlékot...*” – idéztem az imént Isten szavát a Bibliából. Szívvel örülök, hogy Magyarországon oly sokan és oly nagy képzelőerővel terveztek és építettek templomot. Őszinte elismeréssel tisztelgek azok előtt, akik létrehozták ezt a tartalmában és formájában oly gazdag kiállítást. Jó tudnunk, hogy „most minden egy. Együtt van. Egybeolvad. A mindenség modellje, áll a templom.”

Kolozsvári művészek a Szoboszlói Galériában

► **Nyolc, Kolozsváron élő képzőművész munkáiból nyílt tárlat március 14-én a hajdúszoboszlói Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár kiállítótermében. A tárlat a kolozsvári Reményik Sándor Galéria és a hajdúszoboszlói művelődési központ kapcsolata révén valósult meg, a kiállítás megnyitót a március 6–20. között zajló szoboszlói tavaszi művészeti napok programjaként hirdették meg.**

A nyolc képzőművész – *Gally A. Katalin, Novák Ildikó, Forró Ágnes, Essig Kacsó Klára, Tompos Opra Ágota, Tosa Szilágyi Katalin, Székely Géza és Koncz-Münich András* – egymástól eltérő műfajú alkotásokkal mutatkozott be a művészetkedvelő hajdúszoboszlóiak előtt. A megnyitót utáni beszélgetésekből kiderült: a közönség egyaránt értékelte a műfaji sokféleséget és a tárlat színvonalát.

Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök köszöntőt mond

A megnyitón *Berényiné Szilaj Iлона*, a központ igazgatója üdvözölte az egybegyűlteket és a kolozsvári vendégeket, majd *Adorjáni Dezső Zoltán*, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke mondott köszöntőt. „A kolozsvári Reményik-galéria egyházi tulajdonban lévő, keresztény ihletettséggel képzőművészeti galéria – 13. századi, román kori építőelemekkel –, a hajdúszoboszlói galéria pedig egy 20. századi, funkcionális, egyáltalán nem szakrális kiállítóteret. Érdekes kihívás lehet számunkra ez a viszony. E két galéria, a két tér semmi más, mint sajátos eszköze egy sajátos kommunikációnak. Attól lesz mindkét tér szentté, szakrálissá, hogy benne életre kel az alkotás, a művészet testet ölt. Az alkotás maga pedig szakrális fo-

lyamat, transzcendens cselekmény, vallásos szertartás – mely megszenteli a teret, az anyagot, a világot” – fejtette ki a püspök.

Essig Kacsó Klára a Reményik Sándor Galéria megalapításáról, illetve eddigi történetéről szólt. A galéria újjáélesztése és renoválása után rendezettek kiállítások, könyvbemutatók, kulturális műhelyek. Ugyanakkor felélénkült a magyarországi művészekkel való kapcsolat is. Fontos a külföldi kapcsolat erősítése és a galériának a világra s ilyenformán a régiók közötti művészi kapcsolatok ápolására való nyitása – mondta Essig.

A kiállítás megnyitására *Köllő Katalint*, a kolozsvári *Szabadság* napilap szerkesztőjét és színikritikusként kérték fel. Köllő tárlatvezetéssel mutatta be a kiállító kolozsvári művészeket és alkotásaikat a vendégeknek. A megnyitón közreműködött *Fogarasi Alpár* kolozsvári színművész is, aki *Dsida Jenő* verseiből válogatott a kivételes alkalomra.

A hajdúszoboszlói „vendégszerplés” szervezési munkája *Szép*

Krisztinára, a Reményik Sándor Galéria jelenlegi vezetőjére, illetve *Kulcsár Bélára*, a hajdúszoboszlói művelődési központ igazgatóhelyettesére hárult, s amint tapasztaltuk, a látogatás remekre sikeredett.

A megnyitón elhangzott: májusban hajdúszoboszlói képzőművészek vendégeskednek Kolozsvárott, alkotásaiknak természetesen a Reményik-galéria ad majd helyet.

Vasárnap a kolozsvári vendégek a március 15-ei városi ünnepségeken vettek részt. A református templomban zajló ökumenikus istentisztelet után a Városháza előtt folytatódott az ünnepségek. *Balla Szabolcs* és *Fogarasi Alpár* kolozsvári színművészek Arany-, Petőfi- és Vörösmarty-versősszeállítással szerepeltek.

■ KÖLLŐ KATALIN

A csoda bennünk van

Pilisi találkozás Schäffer Erzsébettel

Kukoricamorzsolás, a katonatiszt felesége, az éjszakai szállást adó kontyos asszonyosság – képek és pillanatok szöttek át *Schäffer Erzsébet* előadását március 22-én, vasárnap a pilisi evangélikus gyülekezetben. Az író-olvasó találkozónak induló alkalom percek alatt vált felnőttmesévé, az élet eseményeire való rácsodálkozás tündéri szöttekévé. A *Nők Lapja* újságírója – egyben több kötet szerzője – a hétköznapi monotonitásából, a megszokottság szürkeségéből tudta kiragadni az egybegyűlteket lelkét.

Bevallotta, hogy az emberi kapcsolat mindennél jobban lekötik fantáziáját. Minden találkozás, minden esemény valamiről tanúságot tesz – életünket nem véletlenül járja át a

kapcsolatok utáni vágy és igény. Társsas lény mivoltunk mindig a másik ember jelenléte, mindig a kapcsolatok után kiált.

„Finom pillanatok születnek” – vallja *Schäffer Erzsébet*, és az emberi interakciók tele vannak ilyen finom pillanatokkal, amelyeket tulajdonképpen lenne szemünk meglátni és szívünk megérteni, ha mi magunk is szeretnénk nyitottabbak és érzékenyebbek lenni a világra.

Az írófinom lelke különleges precizitással választotta el a szépet és

a borzalmat az életben. Az előbbire nyitott maradt, viszont az utóbbiból csak annyit enged be, amennyi közvetlenül hozzátartozik az életéhez, hiszen jól látja, hogy ha bármilyen szinten megadjuk magunkat a pusztító és agresszív erőknél, mint az örvény szippanthat be bennünket a „minden mindegy”, a lemondás és a pesszimizmus sűrűje. Így ha teheti, a sokkoló, a bulvárosított borzalmakat elkerüli, hogy maradjon idő ebben a jövevény életünkben a szépre, az öröme, a lélek felfedezésére.

Sokat mesélt, és egyik történetből szövődött a következő. Élőszóban a történetek nem mondtak kevesebbet az írott betűnél, sőt a kedvesség, a dinamizmus és a precíz humor összességé szívderítő, lélekemelő és gyógyító perceké változtatta az együtt töltött, gyorsan elrepülő időt. Irodalom élőszóban – az író-olvasó találkozó az élet szépségének ünnepevé vált, ahol a szavak teremtő erőre emelkedtek, hogy legyen lehetőségünk elgondolkodni az élet értelmén és szépségén.

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

Pilinszky János, Simone Weil, Lázár Ervin, Mészöly Miklós – néhány név azok közül, akik forrásként, lelki támaszként állnak *Schäffer Erzsébet* mögött. A kép, amely a találkozó végére igazi felnőttmesévé vált, nekik is köszönhető. Az biztos, hogy akik ott lehettek és hallhatták, igehirdetést hallhattak az emberi élet finoman észlelt pillanatain keresztül.

„A csoda bennünk van” – vallja *Schäffer Erzsébet*, és a megjelenő csodálatos események a csoda forrását tükrözik. Aki maga az Isten, akinek köszönhetünk mindannyian finom pillanatok, érzékeny percek, felnőttmeséket, bonyolult keresztülmegtapasztalt szabaddalásokat és lélekemelkedéseket.

K Ó R H Á Z M I S S Z I Ó I

Te hogy bírod ezt?!

Jó kérdés. Valóban sokszor találkozom vele.

A kérdezők arra utalnak ezzel, hogy riasztóan nehéznek találják a naponkénti szembesülést a szenvedéssel. Csakugyan, ideig-óráig ki lehet kerülni ezt a problémát, el lehet bújni előle. A kérdés azonban az, hogy érdemes-e.

Mindenki próbálja a maga magyarázatát megtalálni. Bevallom, vannak olyan helyzetek, amikor én sem lelem a választ. Kórházlelkészi munkám kezdetén beleestem abba a hibába, hogy „magamra vettem” mások szomorúságát, fájdalmát, és nemegyszer azon vettem észre magam, hogy jártányi erőm sem maradt.

A világ szenvedését nem nekem kell cipelnem, megtanultam én ezt már a teológián, mégis meg kellett tanulnom a gyakorlatban is alkalmazni.

Gyökössy Endre „lelki ki- és bemosakodásnak” nevezi azt a folyamatot, ahogyan a lelkipozíció felkészül a találkozásra, beszélgetésre, majd ahogyan azt magában elengedi, a fájdalmakkal, szenvedésekkel együtt odaadja annak, akinek a kezében értelmet nyernek a jajsavak is. Nem emberi értelmet persze. Nincs logikus magyarázat.

Lelkipozícióként fontos tudnom, hogy nem kell magyarázatot, megoldást produkálnom. *Jób könyvének* kulcsüzenete is az, hogy megértő szeretetre van szüksége a szenvedőnek. Ez az, amit embertársként adhatok neki.

De azt is szeretném most elmondani, hogy időnként, a leváratlanabb pillanatokban – a kegyelem percei ezek – kinyílik az ég, és beragyogja az élet derűje. Persze ne értse senki félre, ettől nem lesz kevesebb a szenvedés, pláne nem lehet egyetlen kéz-

mozdulattal lesöpörni az asztalról... De mégis, történik valami ezekben a kegyelmi pillanatokban.

Nemrég az egyik kórház közösségi szobájában ültem együtt egy műtetre váró, régóta beteg asszonnyal. Csodáltam azt a belső meggyőződésből eredő megnyugvást, ahogyan az állapotát kezelte. Egyszer csak rám

FOTO: AKLAN ZSOFIA ÉVA

mosolygott, és azt mondta: „Az élet olyan gyönyörű.” Csodák csodája, hihetőnek hangzott a szájából.

Ő jutott az eszembe, amikor a minap a kezembe akadt egy régi noteszbe bejegyzett Hamvas Béla-idezet: „A legnagyobb erő nem a harc és a küzdelem és a lázadás és a hősiesség, hanem a derű. Csak a derű teheti meg, hogy nem lázad. Meg tudja fékezni az ellentmondást. Az élet nem azért van, hogy ellentmondjanak, hogy vele megváltoztassák a világot és legyőzzék, és harcoljanak vele, hanem hogy éljék. A teljes élet pedig: az öröm. Örülnöd kell, igaznak kell lenned, derültnek, teremteni kell, és ki kell nyílnod boldogan. Aki nem örül, az nyomorult, és nyomorultságával beszennyezi a világ szépségét.”

Szóval, hogy bírom „ezt”? Micsoda kérdés...

■ BALOGH ÉVA

Hogy bírod ezt?!

Meggyőződés, hogy amit az ember szívesen végez, és hivatásának tekint, az nem jelent számára terhet.

A sok szenvedés látványa, a megrázó élettörténetek hatnak rám is, de egyrészt erőt kérek és kapok hozzá újra és újra a csendes, szemlélődő imáimban, másrészt továbbadom Jézusnak azt, amit oly nehéz elhordozni. Segítségért jelt az is, hogy van, akivel meg tudom beszélni azt, ami engem is túlságosan megterhel. Továbbá munkámban nagy segítséget jelent a logoterápiai képzettségem, a Viktor E. Franklé, értékekre, értelemre irányuló terápiái irányzat,

amely a szenvedések közepette is keresi az élet értelmét.

■ HONTI IRÉN

FOTO: NEMETH ISTVÁN

Elérhetőségek

HONTI IRÉN: 20/824-5629; iren.honti@lutheran.hu
BALOGH ÉVA: 20/824-4723; bodzabokor@gmail.com
HEINEMANN ILDIKÓ: 20/770-0442; ildiko.heinemann@lutheran.hu

Egy ember, aki szereti a problémákat

► **Kórházlelkészi munkám kezdete óta ismerem Oravecz Mária-t. Önkéntes segítőként működik velem együtt, betegeket látogat, hívogatja őket a kórházi istentiszteletre. Amikor feltűnik a színen, valami megingathatatlan derű jön vele, egyfajta belső biztonság és nyugalom. Szeretném megfajteni a titkát.**

– *Hogyan kezdted el az önkéntes kórházi munkát?*

– Ha ismertél volna egész fiatal koromban! Nagyon fél-szeg voltam, nem hittem volna, hogy valaha is meg merek szólítani ismeretleneket. De tudod, már akkor is volt bennem egy nagyon mélyről jövő kíváncsiság, érdekelt, hogy milyenek az emberek, még azok is, akikkel senki sem törődött, vagy akiket mindenki megvetett, lenézett.

No meg a példa, amit a családomban láttam! Édesanyám is, nagymamám is mindig odafigyelt a rászorulókra, tudták, ki a beteg a falunkban, kit kell meglátogatni, kinek kell ételt vinni vagy csak segíteni a házimunkában. Bizony, önkéntes munkások voltak ők a javából, csak persze akkor nem így hívták ezt. Úgy nőtem fel, hogy azt láttam magam körül: segíteni kell másoknak.

Több mint tíz éve volt, hogy a teológiai egyetemen, ahol akkoriban dolgoztam, *Simonfay Ferenc* lelkész segítőt keresett a kórházi munkához. Csatlakoztam hozzá. A Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézetben szolgáltunk. Amikor *Feri bácsi* nyugdíjba ment, *Bolla Árpád*, majd még később *Honti Irén* kórházlelkészek vették át ezt a munkát, én pedig még évekig mellettük maradtam.

– *Most az Országos Korányi Intézetben szoktunk rendszeresen találkozni. Kérlek, mondd el az olvasóknak is, hogyan vezetett ide az utad!*

– 2004-ben a férjem súlyos beteg lett. Tüdőrákkal operálták, és nagyon hosszú időt töltött itt, az intézetben. Rengeteget jártam hozzá. Rendszeresen beszélgettem a betegtársaival is. A férjem most is jól van, pedig öt év telt el azóta. Nagyon hálás vagyok ezért. Kezdtém úgy érezni, hogy személyes hívásom van ezekhez az emberekhez, akiknek a problémáit közelről ismerem.

– *Azt is tudom rólad, hogy a lelkipozíció területén is képeztél magad.*

– Igen, többféle hospice-tanfolyamot végeztem, és a Gyökössy Intézet képzésein is részt veszek. Nagyon fontosnak tartom ezt. A munkahelyemen, ahol bántalmazott anyákat és gyerekeket segítünk, szintén hasznát veszem az itt tanultaknak.

Volt egy időszak, amikor úgy éreztem, hogy a munkám nagyon leterhel, és abbahagytam a kórházi látogatásokat. Aztán egyszer csak kezembe került *Jónás könyve*; ezt

olvasva magamra ismertem: az isteni küldetés elől akarok menekülni. És ekkor támadt egy nagyszerű ötletem, és ebben a főnököm is készségesen segített. A hét négy napján valamivel korábban megyek be dolgozni, így összeadódik egy szabad fél munkanap, amikor elmehetek az intézetbe.

FOTO: BALOGH ÉVA

Oravecz Mária

– *Nem csak egyedül jársz ide...*

– A gyülekezetemből, a Hetednap Adventista Egyház XVII. kerületi gyülekezetéből *Szebelédi Mária* testvéremmel járunk a Korányiba. Nemcsak látogatunk, beszélgetünk, hanem a betegek személyes igényeit is felmérjük, és a következő alkalommal igyekszünk teljesíteni a kívánásukat. Az egyik épületben hajléktalanok is vannak, nekik különösen is próbálunk segíteni. Varrókészlet, szappan, szemüveg, papír zsebkendő, konzervek, olvasnivaló: ilyesmire mindig szükség van egy hosszabb kórházi tartózkodás folyamán. Mindenféle olvasnivalót is viszünk. Az érdekes, tanulságos cikkeket több példányban le szoktam fénymásolni. Nagyon fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az ökumené szellemében végezzük a szolgálatainkat, mindenki meggyőződését tiszteletben tartjuk. Éppen most fogok bevinni rózsafüzért egy katolikus asszonynak...

– *Mi lenne az az egy dolog, amiről azt gondolod, hogy föltétlenül érdemes tudni rólad?*

– Szeretem a problémákat! Aki ismer, az tudja, hogy a felmerülő nehézségek engem nem szoktak letörni, inkább új aktivitásra sarkallnak. Gondolkodom, a töröm a fejem, kerülgetem a dolgot. Addig nem nyugszom, amíg megoldást nem keresek. Többnyire meg is találok...

■ B. É.

Zenés foglalkozás mint terápia

Immáron három-négy éve működik csütörtökön délutánonként a zenés foglalkozás a Kiskunhalasi Szebelédi Kórház pszichiátriai osztályának az ebédlőjében, meghitt, otthonos, barátságos környezetben. Hogy miről is van szó? Ez nem istentisztelet, nem is bibliaóra, hanem egy olyan közösségi alkalom, amelyen mindenki részt vehet, akit érdekel, vallástól függetlenül.

A zenei anyag vegyes, hallgatunk pánsípot, orgonamuzsikát, hárfát, néhány szép éneket a *Nox* együttestől, zsolttáránekeket *Sebestyén Mártától* és *Gryllus Dánieltől*, keresztény énekeket és relaxációs zenét is. A zeneszámok, énekek közös jellemzője, hogy gyógyító hatással vannak a lélekre. A tudomány is igazolja, hogy például a gregorián énekek pozitív módon hatnak bizonyos agyműködési folyamatokra. *Luther Márton* szerint pedig „az ihletett zene nemesíti, csiszolja az emberi lelket”...

A foglalkozásokon elhangzik egy tanmese vagy egy történet a Szentírásból – attól függően, hogy milyen a jelenlévők összetétele –, és néhány bevezető gondolat után lehető-

ség adódik a témáról vagy bármi más felmerülő kérdéssel beszélgetni.

Az osztály főnövére így nyilatkozott erről: „Ez a foglalkozás a betegekben megerősíti azt, hogy az ember alapvető szüksége – a másokhoz való tartozás – elérhető. Problémáikkal nem állnak egyedül, a közösség ereje akár kiutat is mutathat.”

Most pedig nézzük, mit mondanak azok, akik részt vettek a március 12-i foglalkozáson!

Egy nő a jelenlévők közül: „Ezeket a foglalkozásokat nem egy héten egyszer kellene tartani. Mint terápiás kezelést bevezetném a zenét és a beszélgetést is. Az ilyen beszélgetések azért is jók, mert a fájó érzéseket is kibeszélhetem magamból egy közösségben.”

Egy férfi a jelenlévők közül: „Valóban terápiás hatása van egy ilyen foglalkozásnak. Jó volt itt lenni az emberek között, otthon magányos vagyok. A zene, a beszélgetés is jó hatással volt rám. Most először tudtam szívből mosolyogni.”

Az is előfordul, hogy a zenés foglalkozás hatása túlnő a kórház falain. Van, aki keresi a helyét otthon is egy lelki közösségben. Egy kedves,

középkorú hölgy részt vett a foglalkozásokon, amikor a kórházban volt, az utóbbi egy évben pedig imaházunkban látjuk őt vasárnaponként. Látva, hogy szívesen jár a foglalkozásokra, megkérdeztem tőle, hogy mit jelentettek a számára ezek az alkalmak.

– Jól éreztem magam. Testvéries, békés volt. Mindig megbeszéltük, kinek mit jelentett a zene. Meg tudtam nyílni egymás előtt, jó volt beszélni az érzéseinkről. Megnyugtató volt. Ezek az énekes-beszélgetős alkalmak vezettek arra, hogy keressem a helyem egy gyülekezet közösségében. Szeretek oda járni, és megtaláltam, amit kerestem. Fáj, amikor nem tudok elmenni, hiányzik az ének, a lelki feltöltődés. Szívesen járok majd a most induló bibliai kör alkalmaira is, jó, hogy lesz lehetőség a beszélgetésekre is.

Nagyon örülök, hogy igen jó a kapcsolat az osztállyal, a személyzettel, a kórház vezetésével, jó együtt gondolkodni, együtt munkálkodni a közös ügy érdekében.

■ HONTI IRÉN

M E L L É K L E T

Szerkesztették: a Kórházlelkésségi Szolgálat munkatársai

Papírcetlik a Bibliában

– Ildi néni, kidobáltam a Bibliából a szemetet. Nézd, csak ezeket a könyvjelzőket tartottam meg! – adja a kezembe elsős tanítványom a Bibliámat. Arcán lelkesedés, várja, hogy megdicsérjem.

Kétségbeesetten nézek rá. Rosszat sejtek.

– Mégis mit dobáltál ki belőle? Mutasd! – kérem számon. A dicséret elmarad. Márk lehorgasztott fejével a szemeteshez vezet. Egyesével szedegetem ki belőle az összegyűrt galacsinokat. Az asztalra teszem őket, és megpróbálom kisimítani valamennyit. A kislány megszeppen ten segédkezik.

– Nem akartam rosszat – mondja. – Minek kellene neked ezek a cetlik?

A jegyzetfüzetből kitépett papírdarabok nem tűnnek értékesnek. Számomra mégis nagyon fontosak.

– Tudod, mindegyiken nevek vannak. Olyan embereknek a nevei, akiket kórházban látogattam meg – magyarázom.

– De miért őrzöd meg őket? És miért pont a Bibliában? Tedd a fiókodba ezeket! Akkor nem veszíted el egyiket sem – javasolja Márk.

– Nem tudom. Bibliával szoktam látogatni. A néni, aki végigjárja a kórházat, és megkérdezi a betegeket, hogy ki szeretne beszélgetni velem, a jegyzetfüzetébe írja be a nevüket és a kórterem számát, ahol fekszenek. Amikor találkozik velem, kitépi a füzetéből a lapot, én meg beteszem a Bibliámba, és úgy megyek látogatni. Először véletlenül hagytam a Bibliában a neveket, most már akarattal teszem bele őket. Jó érzés, hogy ott vannak. Nem minden emberre emlékszem már, de ha meglá-

tom valamelyikük nevét, ismeretlenül is gondolok rá. Szívesen találkoznék ezekkel az emberekkel, és megkérdezném tőlük, hogy vannak, meggyógyultak-e már.

– Miért nem teszed? – kérdi tanítványom kíváncsian.

– Nem tudom, hol laknak, még a telefonszámukat sem ismerem. Csak a nevüket őrzöm. Arra gondolok, hogy Isten tud róluk, és fontosak számára a beteg emberek. Én nem tehetek értük sokat. Kettőt mégis. Megőrizhetem nevüket a Bibliámban, és imádkozhatok értük. A többit Istenre bízom.

– Felírod nekem egy lapra apa, anya és a tesóm nevét? Szeretném betenni a nevüket a hittankönyvembe.

– Jól van – mondom. És már írom is. Apa, anya, Eszter.

■ – HEINEMANN –

Te hogyan bírod ezt?

Azt gondolom, „hiperaktív” vagyok, és nagyon tudok „pörögni”. Hajt a sok tevékenység. Néha magam is meglepődöm, hogy egyes dolgokat milyen gyorsan tudok elintézni. Ez így ellentmondásos, mert úgy tűnik, mintha a betegeket is percek alatt meglátogatnám.

Érdekes: ahogy a kórházba érek, megváltozik az időérzékelésem. Átveszem azt a szemléletet, amelyet a betegek sugároznak felém. Nincs jelentősége az időnek. Nem fontos, hogy hány óra van, milyen nap, sőt néha még a hónapok sem számítanak. Persze a kórháznak is van napi időbeosztása, napirendje. A vizitek, a kezelések, a műtétek ideje meghatározza a beteg benti életét is. De ez már egy teljesen más dimenzió.

Amikor leülök egy-egy beteg mellé, számomra is eltűnik az idő, lelassulok, nyugodt leszek. Csak egy fontos számomra: hogy minden érzékemmel órá figyeljek, és akkor szóljak, ha szükséges. Mélyen megérint az emberek története, sorsa. Van, hogy sírva megyek

hazafelé, mégis gyakran érzem azt, hogy nagyon sokat kapok a betegektől. Katarzisanak nevezném ezt az élményt. A katarzis eredeti jelentése: tisztulás, szabadulás.

Tudom, hogy vannak, akik úgy gondolják, hogy talán nincs is szükség ránk, kórházlelkészre. Ez a tudat nem éppen felemelő. Mégsem

FOTO: KÁRNYÁCKI ESZTER

ezekon a véleményeken tájékozodom, hanem azon, amit minden kórházi szolgálat nyomán átélek. A lel-

kemben, a szívemben érzem, hogy szükség van rám, hogy nem hiába vagyok itt. Ez a belső motiváció talán a legfontosabb.

A rengeteg tennivalóm, a rohanás, pörgés mellett is meglepően sokat bambulok. Bambulásnak hívjuk azt az állapotot, amikor a szemünk egy helyre réved, szinte olyan, mintha a semmibe bámulnánk. Ha ez véletlenül társaságban esik meg velünk, akkor furcsán néznek ránk, és megkérdezik: „Hová merült el szép szemed világa?” A bambulás valójában az agynak az a tevékenysége, amely az átértékelést segít feldolgozni. Erre mindegyikünknek szüksége van, csak rosszul tolerálja a társadalmunk. Nevezhetjük ezt szakszóval is: ez a *kimosakodás* fázisa.

Szükségem van rá, hogy ne terheljen meg, ne tegyen beteggé az emberek sok-sok nyúge, baja, és hogy azt az életörömet közvetítem, amelyet Istentől kaptam. Van egy-két reggel, amikor megtehetem ezt.

Azt érzem, a helyemen vagyok. Azon a helyen, amelyet Isten rendelt számomra.

■ HEINEMANN ILDIKÓ

Na de mihez kell a borotva?

– Ön hogy kerül ide? Ez a fej-nyak sebészeti osztály, de úgy látom, hogy Önnek a lábán van seb. Talán orvosi tévedés...? – kérdezem egy mosolygós, bicegő betegről a folyosón. A férfi nevetve foglal helyet mellettem.

– Ha már megszólított, tudja, mit, játszunk egy kicsit! Természetesen nem a lábamnak van baja. A combomról ültettek egy bőrdarabkát egy testrészembe, amiből viszont kioperáltak egy darabot. Találja ki, hogy hova! – a férfi huncutul mosolyog. Látszik rajta, nagyon élvezzi a helyzetet, és az is, hogy fogalma sincs, kivel beszél.

Belemegyek a játékba. Alaposan végignézem. Hangosan gondolkodom.

– A logikus az, ha a fején, a nyakán keresem a másik sebhelyet, az átültetés helyét. De nem látom. Talán a ruhája eltakarja – töprengök.

– Nem talált. Nem takarja el a ruhám. Elég vicces is lenne, ha arra helyre ruhadarabot húznék.

Örömmel nyugtázza, hogy a feladvány kifogott rajtam, és elsőre nem találtam ki, hova lett a combjából egy darab.

Tetőtől talpig szemügyre veszem újból. A férfi hangosan felnevet. A folyosón menő nővérek mosolyogva néznek rám.

– Jó, hogy Imre ilyen jó kedélyű, egész más az osztály hangulata tőle. Kár, hogy holnap hazaengedjük – mondja az egyikük.

Hasonlóképpen gondolom én is.

– Feladom – közlöm.

– Na, nem adhatja fel ilyen könnyen! Annyit elárulok, hogy csokolózni nem lesz túl élvezetes velem. De majd borotválkozom előtte.

Döbbenet nézek rá. Az arcán semmi nyoma műtéti beavatkozásnak. Vajon mihez kell neki a borotva? Látva elhült arcomat, megkönyörül rajtam. Kidugja a nyelvét.

– A nyelvemet nézze. Előre megmondták, hogy egy ideig nőni fog rajta a szőr. Ezért kell borotválnom. Kacsint egyet.

– Na, jó megyek – áll fel. Ahogy a kórterem ajtajára teszi a kezét, még megkérdi:

– Egyébként Ön hogy kerül ide? Szociális munkás? Pszichológus, nővér?

– Ön se talált elsőre. De megkönyörülök magán. Lelkész vagyok.

– Hopp. Bocsánat. Én megmajdnem udvarolni kezdtem – mondja, és eltűnik az ajtó mögött.

■ – N – Ó

Húsvéti ének a testről

VAS ISTVÁN

(Részletek)

Tavaszi vad szelek vizet árasztanak, Vadak, madarak most társat választanak, Körül égen-földön gyürközik az élet, Tavaszi fűszer száll, vérszaga a szélnek, Véré, mely élvezni, nemzeni türemlik, Gyönyörű vére, mely szeliden kiömlik, Erő ágaskodik, öelve meg ölje, Részeg ködben úszik minden, ami közel, Az tudja, mi a test, aki árnyat ölel.

Az tudja, mi a test, aki szenved vele, Te tudod, Istenem, szenvedés istene, Te tetted, a lélek jogát el nem vesztí, Bár a tavaszi szél vérszagban fűrésztí, Kezed alkotását szeretni se bűn még, Mielőtt e földről végképp tovatűnnék, Alkony rózsaszínét, reggel kékjét, zöldjét, Az embert, akinek testét itt felöltéd, Amit teremtettél, szereted, szeretted Akkor is, mikor már vitted a keresztet.

Szeretted akkor is, mikor már szögeztek, Szervedés istene, Te tudod a testet, S amióta láttam, mi érte a váltás, Elhiszem már én is test feltámadását, Nekem is az kellett, mint régen Tamásnak, Hogy hitetlen ujjat drága sebbe mártssak, Megtanultam én is, amióta láttam Édes-dacos arcát feketedni lázban – Így szállt el a lélek utána azonban Felragyogott a test bátor nyugalomban.

Elárvult testének büszke biztonsága Mosolyogva indult sárba, őszi sárba, Mosolyát őrzi az újuló kikelet, Hegyek, habok, hosszú útra hívó szelek. Tavaszi szél zendül, mintha az az angyal Szólana belőle vad, tavaszi hanggal, Aki rég a nőknek – amikor kerestek S nem lelték fűszerrel kengetett tested – Kiáltott. Most nekem zeng, zenél, zúg, zizeg: Holtak közt az élőt miért keresték?

Hol van most az asszony, kit ősszel temettek? Csak Te tudod, aki vitted a keresztet Vérben, verítékben Koponyák Helyére, Mit kapott gyönyörű testéért cserébe, S felzendülő fűben, felzendülő szélben Tudom halálotat, őérte, énértem, Dárdának dúlását, tavasz gyors múlását, Szép erős ifjúság hirtelen hullását: Keresztre feszülni, borulni a rögre, Aki elveszíti, az nyeri örökre.

FOTO: BALOGH ÉVA

Bonyhádi ötös

1. Szövegértés és helyesírás

Tavaly még csak regionális szinten rendezték meg a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium által meghirdetett Lotz János szövegértési és helyes-

Tizenöt megye kilencven általános és középiskolájából összesen kétezren neveztek a versenyre. Az iskolai és a megyei fordulót követően végül a három kategóriában (a negye-

– Tanítványaink előtt nem ismeretlen Lotz János személye. Mivel a szövegértési feladatok és a tollbamondások mindegyike a nyelvészprofesszorról, iskolánk egykori diákjáról szólt, úgy éreztük, jelentős előnyük lett volna a többi résztvevővel szemben – magyarázta döntésük okát a versenyt szervező Lenczné Vrbovszki Judit. A gimnázium helyesírási, illetve Lotz-szakíróinak vezetője elmondta: a jövőben szeretnék kiterjeszteni a versenyt a középiskolás korosztályra is, illetve nemcsak az ország határain belül, hanem az egész Kárpát-medencében meghirdetnék, és esetleg az amerikai magyar iskolákat is bevonják.

A versenyhez kapcsolódva a diákokat kísérő tanároknak továbbképzést szerveztek. A résztvevők ezeken előadást hallhattak a szintetizáló irodalomtanításról, és gyakorlati tanácsokat kaphattak a dislexia felismeréséhez és leküzdéséhez.

Koszorúzás Lotz János emléktáblájánál

írásai versenyt, idén azonban már országos volt a megmérettetés – a negyedik osztályosok versengésének kivételével, mely ezúttal is csak a Baranya, Somogy és Tolna megyei iskolák tanulóit érintette.

díkesek mellett a hetedik és a nyolcadik osztályosok alkottak egy-egy korcsoportot) összesen hetvenen vettek részt a bonyhádi döntőn – közöttük volt a vendéglátó intézmény néhány diákja is, ők azonban versenyen kívül töltötték ki a feladatsorokat.

3. Két nap alatt a Föld körül

„Ésszel járom be a Földet!” – ez volt a jelmondata Vámbéry Árminnak, a Magyar Földrajzi Társaság első alelnökének. Ez a mottója a szervezet A Földgömb című folyóiratának is, csakúgy, mint a lap által a 2008/2009-es tanévre meghirdetett nemzetközi középiskolai tanulmányi versenynek, amelyre összesen nyolcvan iskolából – még Erdélyből is! – jelentkeztek. A pénteki bonyhádi közép döntőbe a legjobb tizenhét, onnan pedig a szombati döntőbe a legjobb nyolc csapat jutott be.

A kétfős csapatok nem kizárólag földrajzi alapismereteikről adtak számot, sőt! Általános műveltségi kérdést is kaptak bőven Gruber Lászlótól, a bonyhádi gimnázium földrajz–történelem szakos, Pro Geographia díjas tanárától. A Földgömb szerkesztői öt – az

„Igéyes világszavargók” elnevezésű exkluzív hazai listán is jegyzett pedagógust – kérték fel ugyanis a feladványok összeállítására és a vetélkedő lebonyolítására. A feladatot –

– Gimnazistáink jól ismerik a stílusomat, sejtették volna, milyen kérdésekre, feladatokra számíthatnak tőlem. Bár nehezen fogadták el a döntésemet, de azért segí-

Villámkérdések dr. Mari László zsűrielnöktől, háttérben Gruber László

diákjai legnagyobb bánatára – egy „feltétellel”, nevezetesen azzal a kitételrel vállalta, hogy az iskola nem indít csapatot a versenyben.

tőként mindenben számíthattam rájuk – mondta Gruber László, hozzátéve, hogy majd kvízklubbal engeszteli ki tanítványait.

2. „Terápiáról” könyvtárosoknak

Az evangélikus iskolai könyvtárosok szakmai találkozásáról az esemény szervezőjét és házigazdáját, Antal Máriát kérdeztük:

– Összejövetelünk gerincét Balogh Krisztának, az Evangélikus Pedagógiai Központ szakértőjének előadása adta, amely a biblioterápia lehetőségeit taglalta. A referátumát követő beszélgetésben nemcsak azt jártuk körbe, hogy könyvtárosként konkrétan hogyan segíthetünk egy-egy írásművel a problémákkal küszködő diákoknak, hanem arról is megosztottuk a gondolatainkat egymással, hogy egészében véve miként vehetünk részt iskolánk nevelőmunkájában.

Könyvtárosok családias légkörben

► **Bonyhádi szellemi zsendülés** címmel rendeztek programsorozatot a múlt hét végén a Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégiumban. A vetélkedők és előadások mellett sok szabadidős program is várta a résztvevőket: volt táncház, karaoke a diákoknak és borkóstolás a tanároknak. Iskolánkat, a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskolát három tanárból és nyolc diákból álló csapat képviselte. Mi az evangélikus diákújságírók továbbképzésén vettünk részt, a többi iskola tanulóival együtt összesen nagyjából huszonöten.

Az „Instant újság” – a papíralapú újság készítésének elmélete és gyakorlata című előadás keretén belül az Evangélikus Élet szerkesztőségének

tagjai – T. Pintér Károly főszerkesztő, Dobsonyi Sándor olvasószerkesztő és Nagy Bence tervezőszerkesztő – ismertették meg minket az újságkészítés folyamatával. Megtudtuk, mi történik azután, hogy a cikkek kéziratok beérkeznek a szerkesztőségbe: a szerkesztőnek ki kell választania, hogy mely írások kerülhetnek be a következő lapszámba, az olvasószerkesztőnek ellenőriznie kell a kéziratokban szereplő adatok helyességét, a helyesírást és szöveghasználatot, majd pedig a tervezőszerkesztő a megfelelő

helyre igazítja az írásokat, olyan formát ad a cikkeknek, hogy nyomtathatóak legyenek.

Több olyan dolog is elhangzott,

FOTÓ: VITALIS JUDIT

5. Így zsendültünk mi

amely nemcsak az újságírásban fontos, hanem magyarórán is fel lehet használni. Szembesültünk azzal, hogy bár az internet sok esetben hasznos lehet, nem feltétlenül kell készpénznek vennünk a világhálón talált adatokat. Mivel az előadás két részletben, péntek délután és szombat délelőtt zajlott, lehetőség nyílt arra, hogy Dobsonyi Sándor egy rövid házi feladattal mutassa be, hogy az internet gyakran félreinformálja az embereket.

Csoportunkból páran úgy döntöttük, hogy este megpróbálkozunk a feladat megoldásával, ám nem sok sikerrel jártunk. Másnap reggel persze tovább próbálkoztunk, és ezúttal éppen azt az eredményt kaptuk, amelyre az olvasószerkesztő számított.

A szombat délelőtti előadáson

Sem a primer, sem a magiszter kategóriában indulóknak nem volt könnyű dolguk a hetedik Ordass Lajos országos retorikaverseny első fordulójában. Előbbieknek (ők most először próbálták ki magukat, vagy eddig még nem értek el helyezést) a „Van-e út lélektől lélekig?”, utóbbiaknak (ők korábban már „álltak a dobogón”) pedig „Az ember formálja a történelmet? Vagy a történelem az embert?” kérdé(s)kre kellett válaszolniuk – öt percben.

A másnapi rögtönzés során még ennél is kevesebb idejük (nevezetesen három percük) volt a szónokjelölteknek arra, hogy például a „A szerelem csoda – Három napig tart?” témáról elmélkedjenek – de ne egyszerűen csak „filozofáljanak”, hanem határozott kiállással, jól felépített érvekkel, tiszta beszédükkel, természetes gesztusaikkal, egyénisé-

gük megmutatásával meg is győzzék véleményükről a zsűrit, Nagyné dr. Markó Juliánát, a Nyugat-magyarországi Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelvészeti Intézet Tanszéke főiskolai docensét, dr. Novothné Bán Erzsébetet, a tolnai Sztárai Mihály Gimnázium igazgatóját, Murányi Lászlót, a Magyar te-

levízió nyugalmazott szerkesztőjét, az Ordass Lajos Baráti Kör küldöttét, illetve Csötönyi László Kazinczy-díjas előadóművészt.

A minden korábbinál nepe-sebb mezőnyből (idén tizenkét középiskola huszonnégy diákja mérte össze rétori képességeit) a primer kategória helyezettje Koch Eszter (Perczel Mór Gimnázium, Siófok), Zsiga Zsolt (orosházi evangélikus gimnázium) és Kisgyura Kata (Batthyány Lajos Gimnázium és Szakközépiskola, Nagykanizsa) lett.

Magiszter kategóriában egyetlen díjat adtak ki; az elismerést Lobmayer Lili (békéscsabai evangélikus gimnázium) kapta.

A zsűri – mások mellett – különdíjjal jutalmazta Kutyejné Ablonczy Katalint, a békéscsabai gimnazisták felkészítő tanárát.

FOTÓ: VITALIS JUDIT

Nagy Bence mutatta be a közösségi aktivitásra épülő hírgyűjtő megoldásokat. Lehetőség nyílt ez alkalommal úgynevezett tallózott újság elkészítésére is, ami azt jelenti, hogy más újságok cikkeiből válogatva készül el a lap. Sokan az idő szűke miatt úgy döntöttek, hogy ezt a feladatot inkább otthon oldják meg, de egy vállalkozó kedvű párosnak hála megtudtuk, hogy egy ilyen kétoldalas „újság” elkészítéséhez mindössze egy óra is elegendő lehet.

A hétvége során sok olyan információval gazdagodtunk, amely hozzásegít minket ahhoz, hogy iskolai újságunkat újraélesszük.

■ FINTA ZSANETT végzős tanuló

Az Evangélikus Élet munkatársai a médiaműhelyen ígéretet tettek arra, hogy a diákok által a programról írt tudósítások legjobbjait megjelentetik.

Ugrás az ismeretlenbe

Jól tudta, hogy mindennek rendelt ideje van, és előbb-utóbb úgyis döntenie kell. De mivel tartott ettől az elhatározástól, addig halogatta, hogy megtegye az utolsó lépést, ameddig csak lehetett. Az utolsó lépést, amelyről a lelke mélyén nagyon jól tudta, hogy most az a legfontosabb. Az egyetlen, ami még megmentheti és étellel töltheti meg az életét. Ahhoz hasonlatos, mint amilyen a megtérés volt valamikor régen. Nagyon régen. Akkor, „az első szeretet idején” Jézus jelentett neki mindent. Úgy érezte, hogy benne, Istenben él, mert valóságosá vált számára az íge: „...öböne élünk, mozgunk és vagyunk.” (ApCsel 17,28)

Aztán lassan, fokozatosan távolodni kezdett az Úrtól. Soha nem kérdőjelezte meg a létezését, de egy nap azt vette észre, hogy már nem akar kapcsolatba kerülni vele. Ha kérdései voltak, vagy kétségek gyötörték, nem volt kíváncsi az Úr akaratára, nem tőle kért tanácsot.

Egy számára kedves ember betegsége miatt szólította meg először újra. Félve és bátoratlanul. Sok-sok év szünet után. Hozzáértője végül meggyógyult. Az ő lelke azonban néma – és továbbra is beteg maradt.

Nem mintha nem adott volna hálat. Ellenkezőleg. „Csak” hálat adott.

Szívét, életét, félelmeit, kétségeit, beteljesedésre váró sorsát ellenben megtartotta magának. Pedig az idő előrehaladtával csak egyre jobban érezte és tudta, hogy épp ennek az ellenkezőjét kellene tennie. És érdekes módon azt is tudta, hogyan. Mégsem volt hozzá elég bátorsága.

Jól ismerte ezt a félelmet. Ez élt benne akkor is, mielőtt megtért volna, teljesen és egészen rábízva magát Istenre. Mielőtt ez megtörtént volna, félt. Félt attól, hogy mi lesz vele, ha „lemond” az életéről. Mégis megtette. Végrehajtotta a képzeletbeli ugrást, bele az ismeretlenbe. Utána korábban még soha nem tapasztalt békét, boldogságot és nyugalmat érzett. Megpihent Isten tenyerén. És pontosan tudta, végre hazakerkezett.

De sajnos nem maradt az atyai házban. Idővel az érzés elhalványult, megkopott. Nem tudta megőrizni a hitét. Néhány fontos dologban nagyon rosszul döntött. Tisztában volt azzal, hogy elbukott. És akkor azt hitte, mindennek vége. Habár kiüresedett és szomorú volt Isten nélkül, nem merte megszólítani, mert úgy érezte, méltatlan rá. És igazság szerint Isten sem beszélt hozzá már úgy, mint korábban mindig.

Ez a hallgatás volt a legrosszabb.

Elviselhetetlennek érezte. Úgy gondolta, ez maga a pokol. Amikor hallgat az Isten. Aztán idővel rájött, habár ő valóban méltatlan, ha nem próbálkozik, nem szól, nem kiált, nem fordul Isten felé, azzal az ördög malmára hajtja a vizet, mert így örökre távol marad attól, aki a valódi, étellel teli élet egyetlen lehetséges forrása. És ekkor megpróbált újra imádkozni. Halkan, dadogva, lassan formálta a szavakat, amelyek nehezen álltak össze mondatokká. Mégis tudta, Isten így is érti és hallja, türelmes és szeretetteljes. Mint régen.

Amint ezt megértette és el is fogadta, a feje kitisztult, és szívében lassan akarással, majd tetté formálódott a vágy: ugrani! Újra bele akarta vetni magát a védő, óvó „semmibe”, amelyről már tudta, hogy valójában egyetlen jelent a „mindennel”. Istennel. Mégis félt. Mert akkor már nagyon gyenge volt. Egyedül nemcsak nem mert, de nem is tudott semmit tenni. Ám Isten megkönyörült rajta. Elvezette egy közösségbe, ahol imádkoztak érte és vele, és abban a pillanatban tudta, itt az idő. És azt is érezte, készen áll.

Behunyta a szemét, és ugrott. Az ismerős ismeretlenbe. Végre hazaindult. Végre hazakerkezett.

■ GAZSU

Alkohol nélkül, szabadon

„Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.” (Jn 8,36)

Laskai Györgyné vagyok. Negyvenhat évig semmi közöm nem volt az Úrhoz, néha egy-egy „Istenem, segíts!” vagy egy durvább kifejezésen kívül, legalábbis én úgy gondoltam. Görög katolikusnak lettem keresztelve, de vallásomat nem gyakoroltam. 2005 júniusában munkaköri változás folytán kerültem új területre, de ugyanazon a munkahelyen. Itt egy – most már testvéremnek nevezhető – kolléganóm bibliáolvasása és szemlélete fogott meg egy kicsit. Nagyon köszönöm az Úrnak, hogy annyi türelmet adott, és el tudta viselni a nagy kötekedéseimet és hitetlenségemet.

2005. december 10-én hívására elmentem a nyírteleki templom szentelésére, ami akkor csak kirándulásnak indult számomra. Az Úr már akkor próbált beszélni velem, csak én még nem hallottam. Ezzel az ígés lappal várt: „Íme, nyitott ajtót adtam eléd...” (Jel 3,8) „Él az Úr, áldott az én

köszönetem, magasztaltassék szabadító Istenem!” (Zsolt 18,47)

Isten továbbra is türelmes volt hozzám nyakasságom ellenére. 2006 márciusában Biatorbágyra mentem egy női hétre, ahol megtértem, de az énem sok mindenben úr akart maradni. Házasságunk már ekkor a csőd szélén állt az alkohol miatt. Mindketten hibáztunk, nem tudtunk nem inni.

A veszekedések tettelegességig fajultak, ami a nagykorú fiainkat eltávolította tőlünk. A kicsi pedig veszélybe került, mert nem tudtuk biztosítani számára a nyugodt életkörülményeket. Ekkor a Filadelfia Alapítványhoz fordultam, ahol nagy lelki segítséget kaptam. Elintézték, hogy Dömösre mehessenek, és segítettem minden adminisztrációs munkában.

Beadtam a válópert is. Dömösön döbentem rá, hogy nemcsak egyes dolgokat, hanem az egész életemet kell az Úr kezébe tennem. Ha így tesz, akkor tudom az Úr segítségét és irányítását jól megérteni. Ezt megtevé csodák sorozata kezdődött el éle-

tünkben. Istennek az volt a terve, hogy együtt maradjunk, mert addig, amíg én Dömösön megszabadultam az alkoholtól, férjem – Isten segítségével – itthon szabadult meg, és közeledett az Úr felé. 2006 októberében Biatorbágyra mentünk házaspári csendeshétre, ahol ő is szívébe fogadta az Urat. Itt megkért arra, hogy házassági évfordulónk alkalmából kérjük az Úr áldását, amire november ötödikén sor is került.

Otthon az ebédnél oda tudtunk állni a gyermekeink és az apósom elé, és bocsánatot tudtunk kérni tőlük az elmúlt időkért. Ők úgy nyilatkoztak, hogy örülnek a változásnak, és drukkolnak nekünk, hogy továbbra is így legyen. Most már kezd kialakulni egy igazi családi kapcsolat. Nagyon sokat jelent, hogy az Úrral és egymásra figyelve tudtunk élni. Az alkohol rabságától megszabadultam, a napi gondok mellett is boldogan az Úr vezetésére figyelve éljük az életünket.

■ LASKAI GYÖRGYNÉ, MARIKA (Kecmecs)

Stratégiáról a csendesnapon

A mosonmagyaróvári evangélikus templom adott otthont az elmúlt hét szombatján a Győr-Moson-Egyházmegye presbiteri csendesnapjának. Az egyházmegye szinte mindegyik gyülekezete képviseltette magát az eseményen.

Kiss Miklós esperes nyitóáthitában az Útmutató heti igéje alapján szólt a presbiteri szolgálat felelősségéről. „Aki az eke szervára teszi a kezét, és hátratekint, nem alkalmas az Isten országára.” (Lk 9,62)

A presbiteri csendesnap első előadója Balczó András volt (képünkön). Az egykori öttusázó olimpikon őszintén vallott evangélikus indítatásáról, megtéréséről, hitéről. Ezután Pröhle Gergely országos felügyelő adott tájékoztatást az új evangélikus stratégiáról. Ennek kapcsán fórumbeszélgetés is kialakult.

Az egyházmegyei presbiteri csendesnapot úrvacsorai istentisztelet zárta Jánosa Attila győri lelkes szolgálatával.

■ K. M.

FOTO: MENYES GYULA

HETI ÚTRAVALÓ

Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért. (Mt 20,28)

Böjt 5. hetében az Útmutató reggeli és heti igéi az igazi Főpap személyéről és szolgálatáról szólnak. Az irgalmas és hű Főpap, „Jézus Krisztus az engesztelés a mi bűneinkért, de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is” (1Jn 2,2; Lk). Passió- vagy fekete vasárnapon Kórah fiaival kérjük: Judica! „Ítéld meg engem oh Isten!” (Károli-fordítás), kérdezzük: „Miért kell gyászban járnom...?” (Zsolt 43,1.2) És a válasz: „Az én életemre esküszöm, úgy mond az Úristen, nem akarom a bűnösnek halálát, de hogy inkább megtérjen és éljen.” (GyLK 705) Luther így értékeli az örök Főpap szolgálatát: „Krisztus azzal, hogy pap, Istent Atyává teszi, magát pedig Urunkká. Drágább áldozatot nem adhatott az Isten, mint mikor magát odaadta, és elemésztette magát a szeretet tüzeiben.” Zebedeus két fia nem ismerte fel a Mester vezérigénkben megfogalmazott küldetésének lényegét; dicsőséges uralkodásában szeretnének osztozni, ám Jézus kijózanít: „...aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenki rabszolgája.” (Mk 10,44) Főpapi szolgálatával „örök üdvösség szerzőjévé lett mindazok számára, akik engedelmeskednek neki” (Zsid 5,9). Már Dávid is azt hirdette, hogy a Messiás pap s király: „Pap vagy te örökké, Melkisédek módján.” (Zsolt 110,4) „Ezért üdvözíteni tudja örökre azokat, akik általa járulnak Istenhez, hiszen ő mindenkor él, hogy esedezzek értük” (Zsid 7,25) Krisztus önmagát adta oda áldozatul a keresztfa oltárán. „Egyszeri áldozata mindörökre érvényes, s mi üdvözülünk, mert hiszünk benne. Aki valami egyebet is melléje állít ennek az áldozatnak, az istenkáromlást cselekszik!” – figyelmeztet reformátorunk. Ő így fordítja Jób vallomását: „Tudom, hogy az én Megváltóm él, és ezután feltámaszt a porból. Akkor majd bőrrömmel vesz körül, és testemben meglátom az Isten.” (Jób 19,25–26; Biblia magyarázó jegyzetekkel, 588. o.) Krisztus főpapi áldozata nagyobb az öszövet-ségi áldozatnál; „tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett (...), hogy az elhívottak elnyerjék az örökkévaló örökség ígéretét”; az el nem múló életet (Zsid 9,12.15). Pál Isten titkát, a megfeszített Úr Krisztust hirdeti most nektek „a Lélek bizonyító erejével; hogy hitetek ne emberek bölcsességén, hanem Isten erején nyugodjék” (1Kor 2,4–5). Az ő áldozata egyszer s mindenkorra érvényes, „mert egyetlen áldozattal örökre tökéletessé tette a megszenteltek” (Zsid 10,14). Kik az elhívottak és megszenteltek? Ők alkotják a Bányát, Jézus kíséretét, „akik áron vétettek meg a földről”. S a mennyei Jeruzsálemet jelképező Sion hegyén látta őket János, aki hárfák hangját is hallotta: „És új éneket énekelnek a trónus előtt (...), és senki sem tudta megtanulni ezt az éneket”, csak akik követik a Bárányt, ahova megy; ezek feddhetetlenek (Jel 14,3–5). „Őt, Isten Bárányát zengi új énekem, / Őt áldja megváltott életem.” (EÉ 386,3) Csatlakozol-e hozzájuk?

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Női szerepek a Bibliában, a Koránban és a jelenben címmel beszélgetünk a Kelenföldi Középkörben a következő alkalommal. Dr. Blázy Árpádné előadása vezeti fel a téma közös továbbgondolását. Minden érdeklődőt szeretettel várunk április 3-án, pénteken 20 órára gyülekezetünk tanács-termébe (Budapest XI. kerület, Boeskaai út 10.).

HIRDETÉS

Szeretettel hívjuk az egyházi zene iránt érdeklődőket az Evangélikus Kántorképző Intézet téli tanfolyamának idei vizsgájára, amelyet április 4-én, szombaton fél 11-től tartunk a főtí Mandák-otthonban (Berda J. u. 3.). Idén négy testvérünk is pályázik a kántori oklevélre, az intézetünk által kiadott legmagasabb szintű bizonyítványra. Ezen az alkalmon vesszük használatba azt a kisharangot, amelyet Tóth Márta sárszentlőrinci szolgatársunk adományozott a Mandák-otthonnak.

A Kántorképző Intézet tanárai és vezetői

HIRDETÉS

Meghívó

A Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség szeretettel hív mindenkit felújított gyülekezeti központja és lelkesi hivatala (1071 Budapest, Damjanich u. 28/b. fszt. 1.) szentelési ünnepére április 4., szombat délután 2 órára. A szentelést végzi: Győri Gábor esperes. Igét hirdet Gáncs Péter püspök. Szolgál a gyülekezet énekkara (FAFÖK). A szentelési ünnepet délután 4 órától a megújult gyülekezeti teremben szeretetvendégséggel egybekötött művészi est követi, amelyen Udvaros Béla rendező, az Evangélium Színház művészeti vezetője 20. századi istenes verseket ad elő. Közreműködik Zs. Szabó Mária hegedűművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hegedűtanára. A belépés díjtalan! Minden érdeklődőt szeretettel várunk! Honlap: <http://fasor.lutheran.hu>

HIRDETÉS

Egyházunk múltja a „gyógyító emlékezés” jegyében

A Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközség fórumorozatot rendez egyházunk múltjának jobb megismerése céljából. Az előadások és megbeszélések az 1945–1990 közötti éveket ölelik fel hét alkalomra bontva. Az első fórumra március 30-án, hétfőn 19 órakor kerül sor a Deák tér 4. szám alatti gyülekezeti teremben.

Téma: Újjáépítés és útkeresés a világháború árnyékában. 1945–1948: Raffay Sándor püspök és Ordass Lajos első püspöki korszaka. A fórumot Gáncs Péter püspök és Solyom Jenő felügyelő nyitja meg. Moderátor: dr. Harmati Béla. Előadók: dr. Boleratzky Lóránd és dr. Hafenschér Károly. Minden érdeklődőt szeretettel vár az egyházközség elnöksége.

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Ovisok válogatója az olimpiára

Kerületi elődöntők

Első ízben szervez ovislimpiát a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Osztálya. Tizenhét óvodánk közül tizenkettő tudott kiállítani versenyző csapatot a kerületi fordulóra, amelyet egy időben, március 21-én rendeztek meg három helyszínen: Győrben, Albertin és Orosházán.

A nagycsoportos ovisokból álló tízfős csapatoknak ügyességi és sorversenyekből álló feladatokat kellett teljesíteniük. A kerületi fordulón első és második helyen végzett csapatok jutottak tovább a május 9-én Albertin megrendezendő országos döntőbe. Így a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületet Sopron és Várpalota, az Északit Alberti és Irsa, a Délit pedig Orosháza és Soltvadkert óvodásai fogják képviselni.

A győri helyszín

Az albertyi helyszín

Az orosházi helyszín

XVIII. országos hittanverseny

Országos forduló: április 25., szombat, Budapest, Evangélikus Hittudományi Egyetem

IV. Országos gyermeknap

Május 30., szombat, Alberti

A mesemondó ovisok és a zsűri

FOTO: KEVESNE RAVAI MONIKA

Mesem nap Soltvadkertben

Immár kilencéves hagyomány, hogy a soltvadkeri evangélikus óvodában mesemondó napot szerveznek. Idén sem volt ez másképp: március 13-án hat település harmincnégy bátor óvodása – tizenhat középső és tizennyolc nagycsoportos – vállalta a mesélést. Az elhangzottakat hattagú zsűri értékelt. Lakatosné Hahcbold Éva vezető óvónő, a házigazda köszöntő szavai után a gyerekek és a meséző volt a főszerep. Az eredményhirdetésekor Gáncs Péterné zsűrielnök osztotta ki a névre szóló okleveleket és az ajándékokat.

Kedves Gyerekek!

▶ Albert és Pongrác lovagnak ismét a Tudás erdejében levő várnál van dolga: hét fordulóból álló lovagi tornán vesznek részt. Oldjátok meg ti is a nagyheti eseménysorozathoz kötődő feladatokat, és a megfejtéseket egyben, összegyűjtve küldjétek el a szerkesztőség címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A végén ajándékot kaptok.

GYERMEKVÁR

6.

Albert és Pongrác lovag a többi bajvívó vitézzel együtt a vár mögötti hegyre vezető ösvényen bandukolt felfelé.

– Ez az utolsó előtti feladatunk ezen a rendkívüli bajvíváson – sóhajtott Pongrác.

– És a legszomorúbb is, hiszen nagypéntekkel, Jézus keresztre feszítésével kapcsolatos.

– Szakáll király nem véletlenül akarta, hogy ezen a magas hegyen történjen meg a feladat teljesítése. Hiszen Jézust egy hegyen, a Golgotán feszítették meg.

– Úgy bizony. Miután a katonák

megostorozták őt, ki is gúnyolták. Bírorszínű köpenyt adtak rá, a fejére pedig tövisből font koronát. Jézus sok helyen vérzett. A katonák letérdeltek előtte, és csúfolták. Azt mondták neki: „Üdvözlégy, zsidók királya!” Majd neki kellett a keresztfát felcipelni a Golgota hegyére. A katonák nagy szögeket vertek a kezébe és a lábába. Utána pedig csúfolták. Azt kiabálták: „Azt mondta, hogy Izráel királya. Akkor miért nem menti meg magát?!”

– Nem is egyedül feszítették meg őt. Két másik embert is kivégeztek vele együtt, akik rablók voltak.

– Mária, az anyja pedig ott sírt a többi asszonnal a kereszt alatt.

Amikor Jézus meghalt, nagy sötétség lett a földön. Mivel pedig kezdődött a húsvéti ünnep, levették őt a keresztről, és egy sziklasírba tették.

– Közben pedig mi is felértünk a hegyre, a kancellár pedig már itt is van. Elhozom tőle a feladatot tartalmazó tekercset!

A lovagoknak a következő keresztrejtvényt kellett megfejteniük. Ti is megoldhatjátok, ha a szövegben vastag betűvel írt szavakat a megfelelő helyre írjátok. A megjelölt oszlopban található a megfejtés.

RAJZ: JENES KATALIN

Világ uzsorásai, egyesüljete!

► A címbéli mondat kérdésként vetődhetett fel mindazokban, akik részt vettek a Magyarországi Luther Szövetség március 19-i rendezvényén, amelyen dr. Zsugyel János közgazdász Luther Márton közgazdasági nézeteit taglalta. Az előadó néhány évvel ezelőtt Reuss András teológiai professzor ösztönzésére kezdett foglalkozni azokkal az írással, melyekben Luther a kereskedelem és a pénzkölcsönzés etikai kérdéseit feszegette. Ezeknek az írásoknak a fő mondanivalójával ismerkedhetett meg a hallgatóság egy kellemes délután során a Deák Téri Evangélikus Gimnázium könyvtárában. Az előadást élénk vita is kísérte.

Luther Márton közgazdasági nézetei természetesen csak a kései utókor szemüvegén keresztül értelmezhetők, hiszen a modern kor közgazdaság-tudományá csak bő két évszázaddal később, Adam Smith *A nemzetek gazdagsága* című művének publikálásával született meg. De a pénzzel és a gazdagsággal kapcsolatos erkölcsi kérdések az ókortól foglalkoztatták a közvéleményt. Különösen előtérbe kerültek Luther korában, amikor az evangélium alapján újraértékelték a keresztény hívek helyzetét a születőben levő polgári társadalom keretei között.

Luther Márton az 1524-ben megjelent, a „kalmárkodásról” szóló írásában ismertette és értelmezte a Szentírás ide vonatkozó tanítását, majd tizenöt évvel később *Az uszora ellen prédikáló papoknak* adott iránymutatást, hogyan is kezeljék ezeket a kérdéseket az igehirdetésben.

Luther Márton szerint a keresztény emberek háromféleképp élhetnek helyesen az anyagi javakkal: Az első mód, amikor engedjük, hogy javainktól erőszakkal megfossszanak. „Ha valaki pereskedni akar veled, és el akarja venni az alsó ruhádat, engedd át neki a felsőt is.” (Mt 5,40) A második és harmadik mód hasonló ehhez: „Aki kér tőled, annak adj, és aki kölcsön akar kérni tőled, attól ne fordulj el.” (Mt 5,42)

Ha magunkba nézünk, s őszintén vizsgáljuk lelkiismeretünket, bizonyára felismerjük, hogy e három felszólításnak való megfelelés talán még a *Tízparancsolat* betartásánál is nagyobb erőfeszítést jelenthet. Luther is megállapítja, hogy az első két mód követése szinte csak a szentek számára lehetséges, s ha általános követelményként fogalmazódna meg, akkor az a kereskedői hivatás gyors felszámolásához vezetne.

A kereskedés és a kölcsönadás azonban szükséges dolog, ezért írásaiban Luther ennek helyes gyakorlásához próbál gondolati támaszt adni a keresztényeknek. Kifejti, hogy a kereskedők is hasznos tevékenységet végeznek a közösség számára, s ezért ők is jogosultak méltó bérükre. Áruikat olyan áron kell adniuk, mely tartalmazza ráfordításaikat, kockázatukat és méltó megélhetésük ellenértékét. Luther azt tartja helyesnek, ha áruikat középszérettel értékesítik, ellenzi a hitelben történő árusítást, mivel ez kezességvállalás mellett történik, általában a középszérettől magasabb, uszora-kamattal növelt áron.

A kezességvállalást azért ítéli el Luther, mivel ez az emberek egymás iránti bizalmán alapul, ami azonban helytelen, mivel bízni csak Isten jóságában, s nem a természetüktől bűnös emberekben szabad. „Ne tartozz azok közé, akik kezet adnak, és adóssággal kezességet vállalnak!” (Péld 22,26) – figyelmeztet az ószövetségi ígérellel. A kamatra való kölcsönzés tilalmát számos ószövetségi és újszövetségi igehellyel támasztja alá, például: „...adjatok kölcsön, semmit sem várva érte...” (Lk 6,35)

Luther Márton közgazdasági tárgyú írásainak legnagyobb részét az uszora elleni küzdelemnek szenteli, hiszen tudja, hogy a méltányos ár kialakításával kapcsolatos megfontolások könnyebben átülthetők a mindennapokba, mint a kamatszédés elterjedt és elfogadott gyakorlatának radikális tilalma. Azt is tudja, hogy a keresztény emberek kiszolgáltatottsága nagyban megnőne, ha ezeket az alapelveket

a gyakorlatba ültetnék, hiszen a világban számtalan lusta és rosszindulatú ember él, s élőszködő hozzáállásuk hamarosan a társadalmi együttélés alapjait veszélyeztethetné. Nagyon számít ezért a világi hatalom erejére, mely kényszerítő erővel, „a pallos hatalmával” gondoskodna az együttélés normáinak betartásáról.

Sok illúziót azonban Luther sem táplál a világi hatalom erejével és főleg szándékaival kapcsolatban, hiszen Ezékiel szavai szerint: „A fejedelmeket és kereskedőket, az egyik tolvajt a másikkal, mint ölmot és ércet megolvasztja.” (Ez 22,20) A kereskedők és uszorások szándékait illetően is pesszimista, s kevés esélyt lát arra, hogy önszántukból megtérjenek és felhagyjanak gonosz gyakorlatukkal.

De Luther hirtelen fordulattal kiutat kínál a zsákutcából. Az uszora ellen prédikáló papoknak azt ajánlja, hogy hívják fel a hallgatóság figyelmét egy olyan „gazdag emberre”, akit bátran s korlátlanul kiuzsorázhatnak. Ez az Isten, a menny és föld alkotója, aki Fián keresztül ajánlja nekünk az evangéliumot: „Adjatok, és

adatik nektek: jó, megnyomott, megrázott mértékkel adnak ötletekbe.” (Lk 6,38)

Magyarazatként hozzáteszi: „Aki könyörül a nincstelenen, az Úrnak ad kölcsön. Hol vagytok, ti nyereszkesedő, kielégítetlen uszorások? Aki itt jön, és megfizet nektek életetekért bőségesen, itt és ott is örökre, a felebarát minden sérelme nélkül, akik miatt ti az átkozott uszoratókkal együtt gyilkosok, tolvajok, ravaszok és a legellenségesebb, megvetett emberek vagytok a földön, s ezenkívül testeteket és lelketeket örökre elveszítitek, és kiuzsorázott javaitokat meg nem tarthatjátok, s a harmadik földre se tudjátok átmenteni. De itt szent uszorások lehettek, akik az Isten, minden angyal és ember szeretetét és méltóságát megkapjátok, és az uszoratókat sosem tudjátok többé elveszíteni.”

Így legyen! Világ uzsorásai, egyesüljete! Az előadást követő vita során felmerült, hogy Luther Márton gondolatai öt évszázad távlatából is meglepően frissen hatnak. Bár nem közgazdaság-tudományi fejtegetések, a mai olvasó számára is elfogadhatóak és akár szakmailag is érvényesek. Felmerült, hogy az egyházak társadalmi elfogadottságának hiánya többek között abból is ered, hogy a közvélemény előtt nem ismert az ezekhez hasonló, nem tisztán teológiai vonatkozású kérdésekben elfoglalt egyházi álláspont. Hiányzanak a gyakorlatban is jól használható életvezetési tanácsok és állásfoglalások.

Végül megfogalmazódott a rendszerváltozás időszakában érzékelhető tévovázásunk, bénytárságunk kritikája is. Ez különösen Luther Márton munkásságának ismeretében fájó hiányosság, aki a szószéken és írásaiban is kifejtette véleményét az akkori kor aktuális kérdéseiről, sőt arra is volt ideje és ereje, hogy az első papság kezébe érvelési vezérfonalat adjon, hogy a gyülekezeti tagokban felmerülő kérdéseket elvi alapon, de gyakorlati irányultsággal válaszolhassák meg.

■ DR. ZSUGYEL JÁNOS

Mi való a templomba?

Elnök-püspöki viszonzulás

► *Mi való a templomba?* címmel állásfoglalással fordult hazai gyülekezeteinkhez egyházunk püspöki tanácsa. A március 15. alkalmából megszövegezett dokumentum szokatlanul élénk visszhangot váltott ki. *Krähling Dániel nyugalmazott bonyhádi esperes-lelkész véleményével két héttel ezelőtt az Evangélikus Élet olvasói is találkozhattak ezeken a hasábozon. „Viszonzulásra” egyházunk elnök-püspöke, Ittész János vállalkozott...*

– A lapban megjelent és a szóban tolmácsolat vélemények olvastán-hallatán az az érzés erősödött meg bennem, hogy már megint elkéstünk. Elkéstünk, mert az állásfoglalásban érintett kérdésekről már legalább húsz évvel ezelőtt szólnunk kellett volna oly módon, hogy az irányít mutasson gyülekezeteinknek, presbiterieinknek.

Magam már a nyolcvanas évek végén konfliktusba kerültem akkori gyülekezetem néhány tagjával, amikor felvetették egy második világháborús emléktábla templomi elhelyezése gondolatát. Én kezdettől azon a véleményen voltam, hogy ezt templomtérbe nem szabad behelyezni. Azt is elmondtam, hogy ha tehetném – s ha ezzel senkit nem bántanék meg –, a meglévő emléktáblákat is kihelyeztetném a külső templomfalra.

Hogy liturgikus térbe ne kerüljenek ilyen táblák, az számomra magától értetődő. Vonatkozik ez a nemzeti zászlókra is. De a március 15-i állásfoglalásunkban nemcsak azt írtuk le, hogy bizonyos dolgok nem valók a templomba, hanem javasoltuk azt is, hogy a templomfalra – kívülről – mindenütt tűzzék ki a nemzeti lobogót. Tehát meg kell tudni különböztetni a templomot mint középületet és mint szakrális teret.

Amit Krähling Dániel szava tesz, az tökéletesen érthető. Lelkipásztori szempontból az ember számos dolgot nem tud megtenni, vagy nagyon óvatosan kell, hogy megtegyen. Talán ki kellett volna egészíteni mondandónkat azal, hogy a püspöki tanács nem valamiféle purifikátorként kívánja „kifüstöltetni” a templomokból a liturgikus térbe nem illő, ám oda a szeretet adományaként bekerült, megszokott tárgyakat, adományokat.

Természetesen nagy tapintatot igényel ez a fajta tudatformálás. Reményeink szerint állásfoglalásunk ugyanakkor elindíthat egy olyan beszélgetést a gyülekezetekben, presbiteriumokban, amelynek eredményeként kiteszik a templom homlokzatára a bent lévő zászlót. Vagy azt mondják, hogy műanyag virág helyett inkább legyen élő virág az oltáron. Tehát az igényesség felébresztése volt az egyik célunk. Hogy tudatosodjék: a templom nem a személyes ambíciók, személyes ajándékozási vágyak mindenfajta gyümölcsét befogadó tér. Javasoljuk, hogy az adományozók mindig előre egyeztessenek a lelkésszel vagy a presbiteriummal. Így meg lehetne előzni a félreértéseket, a nehezen kezelhető helyzeteket.

– Az Evangélikus Élet *ugyan az állásfoglalással több ponton vitatkozó véleménynek adott helyet, de sokan bizonyára örültek annak, hogy a püspöki tanács egy ilyen eligazító, testületi megnyilatkozást tett. Hiszen sokan kifejezetten kíváncsiak tartanak, ha egyházunknak is volna egyfajta „tanítói hivatala”... Ha azonban az egyházvezetői állásfoglalás nem kötelező érvényű határozat, akkor fel kell tennem a kérdést, valójában mi a műfaja ennek a dokumentumnak...*

– Hivatalos állásfoglalás – tanácsolási szándékkal. Az evangélikus tradíció alapján ennél többet nem is igényelhetünk magunknak. Nálunk nincs tanítóhivatal, és valljuk meg őszintén, csak nem régóta kezdünk túl lenni azon, hogy egy püspök vagy a püspöki tanács megszólalása ne legyen – hogy így mondjam – „kontraproduktív”.

– *A szakrális tér megtisztításának a szándékát olyan nagyon azért senki sem veheti rossz néven egyházi vezetőktől. Az állásfoglalás időzítése azonban talán nem volt a legszerencsésebb...*

– A magyarországi történelmi keresztény egyházak az elmúlt évtizedekben nem egységesen alakították ki viszonyukat a nemzeti szimbólumok használatához. Lehetséges, hogy a tárgyak szintjén talán mi vagyunk a legkevésbé nemzeti jelleggel bíró felekezet. Én azonban nem érzek meghasonlást a magam személyében, mert meggyőződésem, hogy ha a horizontális síkot a vertikális síkba csúsztatjuk, a vertikális, transzcendens kapcsolatunk gyengül.

A minap külföldi utamon odajött hozzám valaki, aki úgy kezdett beszélni egyik testvér-egyházunk nemzetmegtartó szolgálatáról, hogy sugárzott belőle az üdvösség reménysége. Ez azonban hatalmas teológiai tévedés! A nemzet boldogsága nem azonos az üdvösséggel, az egyház nem akkor tölti be Jézus Krisztustól kapott küldetését, ha a nemzetet „örzi”. Nem azt mondom, hogy az egyháznak nincsen ilyen szerepe, de el kell választani, meg kell tudni különböztetni a dolgokat. Ahol horizontális, világi értékek lesznek a szakrális tér feltéve őrzött tárgyává, ott elhomályosulhat a mennyei távlat.

Hogy akkor mégis mi maradjon meg és mi ne a templomban? Ha furcsán hangzik is, én a határt ott vonnám meg, hogy amit a hivatalos műemlékvédelmi rendelkezések bent tartandónak ítélnék, azok maradjanak, hiszen azokhoz nem tudunk hozzányúlni.

– *A horizontális és a vertikális sík egymásba csúsztatására tulajdonképpen egy igen fontos liturgiai ponton is van példa az evangélikus templomokban. Az oratio oecumenica esetében, amelyet éppenséggel az oltártérben mond el a lelkész. Ez az imádság arra hivatott, hogy – egyebek mellett – nemzetféltő aggodalmainkat is az Isten elé vigye. Püspök úr nem érzi ellentmondásosnak, hogy miközben a „profán tárgyat” száműzzük a szakrális térből, a liturgia maga ad lehetőséget arra, sőt előírja, hogy egymásba csúsztassuk a síkokat...?*

– A horizontális és a vertikális egymásba csúsztatása valójában már bő kétezer évvel ezelőtt az inkarnációban megtörtént – a valóságos Istenként és valóságos emberként közénk jött Megváltóban. De én azt gondolom, hogy amikor zsolttárokban, imádságban emberi életünk problémáit, társadalmi életünk nehéz kérdéseit Isten elé visszük, akkor nem történik meg ez az egybecsúsztatás. Egy zászló nem azonos egy imádságban elmondott, nemzetért való könyörgéssel. De ismétlem: kifejezetten javasoltuk, hogy a nemzeti lobogók kerüljenek ki a templomok homlokzatára.

– *A szakrális tér megtisztításának püspöki célkitűzéséről az olvasónak persze eszébe juthat, hogy az evangélikus püspökök időről időre megáldanak, felszentelnek legkülönbözőbb dolgokat...*

– Talán a liturgikus könyv második kötetének megjelenése lesz jó alkalom arra, hogy egyházunk népe számára ebben a kérdésben is kiadjunk püspöki állásfoglalást. Én mindenestre régóta javasolom kerületünk teológusainak, hogy ha szentelésükre készülnek, akkor lelkészszentelésre, ne pedig lelkészavatásra hívják szeretteiket. Bizonyos tárgyakat, épületeket – például óvodát, iskolát vagy mondjuk börtönt – nem szentelünk. A zászlót sem szenteljük, hanem megáldjuk, ami azt jelenti, hogy áldást kérünk azokra, akik számára az a zászló az egybetartozás jelképe. Az áldást tehát nem a tárgyra, hanem azokra kérjük, akik arra a tárgyra egyfajta szimbólumként tekintenek.

– *Eszerint a megáldott zászlónak sincs helye a templomtérben?*

– A kérdés jogosnak tűnhet, hiszen úgy fest, mintha a megáldott tárgy maga is áldást hordozna. De ez nem így van. A szakrális térben az istentisztelet folyamán csak a kifejezetten Isten szolgálatára felszentelt tárgyaknak van funkciójuk: a templom berendezésének, az úrvacsorai eszközöknek... Hogyan is hangzik a szentelési formula? „Az Úrnak szentelt legyen!” Ám a zászló esetében nem ez hangzik el, hanem az, hogy „legyen áldás” azon a közösségen, amelyik azt az egybetartozás jelképeként megalkotta, és így tekint rá...

■ T. PINTÉR KÁROLY

A Magyar Örökség-díjjal kitüntetett

Evangelium Színház

DUNA PALOTA

Budapest V., Zrínyi u. 5.

UDVAROS BÉLA MŰVÉSZETI VEZETÉSÉVEL

2009. április 5-én, virágvasárnap ünnepén este 7 órakor bemutatja

Németh László

VII. Gergely

Történelmi dráma két részben

Szereplők:

VII. Gergely... Bánffy György
Kossuth-díjas kiváló művész

Ottó, ostiai püspök... Lénárt László

Hugó, clunyi apát... Áron László

Matild, toszkánai grófnő... Buzogány Márta

Ágnes, császárné, Henrik anyja... Borbáth Otília

Adelheid, Henrik anyósa... Vajda Márta

Péter, kancellár... Farkas Tamás

Donizo, várnagy... Gyurin Zsolt

Desiderius, apát... Mucsi Sándor

Kolduló barát... Rékai Nándor

Crestentius, római nemes... Kárpáti Tibor

Orgonista... Dibusz Ferenc

Jelmeztervező: Huros Anna Mária • Zene: Dibusz Ferenc

Rendező: Pataki András

További előadások: Április 17., 24., május 8., péntek: este 7 óra

Április 12., 19., 26., május 10., vasárnap: délután 3 óra

Jegyárúsítás mindennap az 1/250-5338-as telefonszámon, illetve hétfő, szerda, péntek délután 14–18 óra között a Duna Palota portáján: 1/235-5500.

Jegyárak: 2800, 2400, 2000 forint.

HALÁLOZÁS

Németh Margit (Gitta néni) nyugalmazott könyvtáros, a budapesti Francia Intézet volt munkatársa, a Francia Becsületrend kitüntetettje, a Budavári Evangelikus Egyházközség tagja és Mária Dorottya emlékének ápolója március 10-én, 87 éves korában elhunyt. Március 28-án, szombaton 12 órakor a budavári templomban adunk hálát életéért és szolgálataért, valamint három nappal később elhunyt nővérének, dr. Németh Márta nyugalmazott orvosnak az életéért a vigasztalás evangéliumára figyelve.

A budavári egyházközség

HALÁLOZÁS

Megrendülve, a hirtelen haláltól mélyen megsebezve, de Istenbe vetett bizakodó hittel tudatjuk, hogy a drága, szeretett férj, édesapa, nagyapa, *Görög Zoltán* evangélikus lelkész életének 66. évében, 2009. március 21-én visszaadta lelkét Teremtőjének. Búcsúztatása a pápai evangélikus templomban március 28-án szombaton 10.30-kor lesz, innen kísérjük utolsó útjára a pápai alsóvárosi temetőbe. Gyászolják: felesége, leánya, veje, két pici unokája, testvére, nagynénjei, unokahúgai, sógorai, keresztgyermekai és a szerető rokonság, valamint öt gyülekezete.

Elment az utolsó fasori tanár

Gyapay Gábor (1924–2009)

Minden ember valakinek, valakinek pótolhatatlan. És vannak, akik sokak számára jelentenek nem pótolható veszteséget.

Nem tudok cizellált, szépen szerkesztett mondatokkal, méltatva sokféle érdemét búcsút venni dr. Gyapay Gábortól, tanáromtól, majd barátomtól, végül harcostársamtól. Túl közel állt hozzám, osztálytársaimhoz, iskolatársaimhoz, túl sok élmény, érzélem, gondolat kapcsol össze Gáborral, Gábor bácsival, „Gyapjással”, az igazgató úrral, a TANÁR-ral. Mert elsősorban és mindig tanár volt, csupa nagybetűvel. Olyan tanár, akivel egy találkozás megváltoztatta, meghatározta tanítványai életét. Ennél nagyobb elismerés nem mondható el egy pedagógusról.

Fasori tanár volt. Vállaltan, tudatosan. Tudós tanár, ezt jelentette a fasori mundér. Akadémikus szintű felkészültség és hihetetlen oktatói teljesítmény, a magas szintű tudás természetesen egyszerűséggel megvalósított átadása a tanítványoknak.

A mi osztályunk – 1945–1952 – szerencsés volt. A legmagasabb mérce szerint véve is három fasori tanár tanított minket. *Bánhegyi György*, *Lévi Ernő* (a mi osztályfőnökünk) és Gyapay Gábor (a párhuzamos osztály főnöke). Az előző kettő már elment, és most eltávozott Kharón ladikján Gyapay Gábor is, akinek megadatott a Fasor újraindítása, aki áldott Józsuéként beléphetett az ígért földjére.

1949-től 52-ig, majd 1989-től 98-ig tanított a történelem–latin szakos Gyapay Gábor a Fasorban. Harminchét év volt közben. Huszonnyolc éves volt, amikor megszűnt az iskolánk; hatvannégy-hatvanöt évesen szervezte újjá. Akik ekkor vele

voltunk, tanúsíthatjuk, mintha nem is telt volna el közben csaknem négy évtized.

Már születnek a legendák a Fasor újraindításáról, hősként jelentkeznek az ellenzők is, de egy alapvető tény nem vitatható. Hiába lett volna az egyházpolitikai siker, ha nincs egy ember, aki varázslatos gyorsasággal és magas színvonalon képes újjászervezni a Fasort. Gyapay Gábor elvéülhetetlen érdeme, hogy óriási munkabírással, hozzáértéssel, egyszerűen élni tudott a lehetőséggel, és az 1988 elején megszületett politikai döntést követően, alig másfél év múlva, 1989. szeptember 2-án újraindult az iskola. Nem ment ez persze feszültségek nélkül, egyszerűen azért, mert Gyapay Gábor nem engedett a minőségi igényességből, és különösen szívügye volt, hogy a természetesen már bőven nyugdíjas korú, de még munkaképes egykori Deák téri és fasori tanárok vállaljanak munkát az intézményben.

Nagy ember, bonyolult sors. Óri-

ási részvétel mellett zajlott a temetés. Püspökök, egyházi vezetők, kollégák, barátok, tanítványok sokszáz tömege adta meg Gyapay Gábornak a vég-tisztességet. Sajátos, szokatlanul terjedelmes, tévedésektől, politikai felhangoktól sem mentes volt az igehirdetés. „Halálunk után védtelenné válunk” – emlékeztem egykori professzorom mondására. De Gyapay Gábor nem válik védtelenné.

1952-ben a ballagáskor ő búcsúzott az érettségiző osztályoktól, illetve szolt tanáraik nevében, a diákok részéről pedig én szólhattam. Egy hullámhosszon voltunk és maradtunk harminchét éven át, találkozási évenként, őrizve a lángot.

Két év levéltári munka után (1952–54) ismét tanított, a Jedlik Ányos, majd a Martos Flóra Gimnáziumban, 1970 és 1989 között pedig vezető tanárként a talán első számú középiskolában, a Fazekasban. Könyvei – köztük a Fasorról szóló – maradandó értéket jelentenek. Halatlan műveltségére jellemző, hogy az egykori öregdiákokkal, hozzátartozóikkal évente szervezett Kárpát-medencei kirándulásokon tudásával lenyűgözte hallgatóit.

Tudtuk, hogy távozásban van, mégsem tudunk felocsúdni a szomorúságból. Családjával, *Márta* asszonnyal – akivel 1949-ben kötöttek házasságot –, lányával, *Mártával*, fiaival, *Gáborral* és *Lászlóval*, az unokákkal, a dedunokával osztoznak a mély gyászban.

Lezárult egy korszak. Elment az utolsó fasori tanár. Sok mindent tehetünk, kell is tennünk, de ez az értékvesztés nem pótolható. Akárcsak a harminchét év kiesés miatt elmaradt haszon.

■ FRENKL RÓBERT

In memoriam Zámolyi Gyula

(1910–2009)

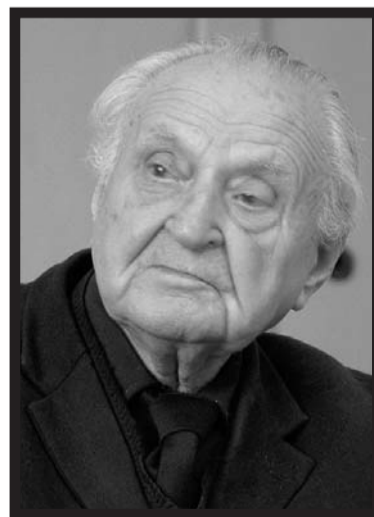
Talán egész Magyarországi Evangelikus Egyházunknak, de a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületnek bizonyosan a legidősebb lelkészétől, a kilencvenkilencedik életévében elhunyt *Zámolyi Gyulától* búcsúztak el nagy részvétellel az elmúlt hét keddjén a mosonmagyaróvári evangélikus templomban.

Zámolyi Gyula Csikvándon született, és bár szülei mélyen hívő emberek voltak, az érettségiig nem gondolt arra, hogy a lelkészi pályára lépjen. Ám egy betegségéből való gyógyulása után úgy döntött, hogy a teológiára jelentkezik. Az első két évet Pápán, a református teológián járta. A harmadik évben ment át Sopronba, és ott fejezte be tanulmányait.

Fizetés nélküli kaplanként kezdte a szolgálatot a csöglei missziói gyülekezetben. Azután Gecsére, későbbi apósa mellé került. Szolgált Győrben *Groó Gyula* helyetteseként, Sopronban az egyetem könyvtárosaként, továbbá Körmentend és Csurgón. Ez az időszak azért volt mozgalmas, mert – mint a *Harangszó* című újság terjesztője – számtalan olyan gyülekezetben megfordult, amely a Somogy-Zalai, a Tolna-Baranyai és a Vasi Egyházmegyéhez tartozik.

1940. december elsején helyettes

lelkészként Surdra került, ahol később parókus lelkésznek választották. Szolgálati területe egészen a jugoszláv határig terjedt. Ebben az

időszakban kapcsolódott be az evangélicizációs munkába. A gyülekezeti ifjúsággal és a bibliakörösökkel rendszeresen járt Gyenesdiásra. Nemcsak vitte a híveket az evangélicizációs alkalmakra, hanem maga is sok helyen tartott ilyen sorozatokat. A teljesség igénye nélkül: Bakonybánkban, Iharosban, Magyarkeresztúron, Porrogszentkirályon, Szepetneken, Vanyolán és Zsebeházán.

1953. augusztus 29-én egyhangúlag hívták meg a mosonmagyaróvá-

ri gyülekezetbe. Ennek az időszaknak drámai fejezete volt mindaz, ami 1956. október 26-án Mosonmagyaróváron történt. A város határ-örklaktanyájánál katonák lőttek a fegyvertelen tömegbe. Több mint száz halott és megszámlálhatatlan sebesült maradt a laktanya előtti téren. A mosonmagyaróvári halottakat ökumenikus szertartás keretében temette el, komoly biztonsági intézkedések mellett. Később kibővült a mosonmagyaróvári szolgálat, mert először Rajka, majd Hegyeshalom és Levél társult Mosonmagyaróvárhoz.

1984-ben ment nyugdíjba, de ez a nyugdíj aktív volt, hiszen rendszeresen vállalt helyettesítő szolgálatokat a környező gyülekezetekben: Lébényben, Csornán, Rábcakapi–Tárnokrétiiben és Bezi–Enesén.

„Mindenért adjatok hálát Istennek!” – vallotta visszatekintve hosszú lelkészi szolgálata. Ez az Isten iránt érzett hála adta meg neki a szolgálat örömeit. Ez segítette át életének nehéz időszakain is. Istennek köszönték az ő életét és szolgálatait azok is, akik között lelkészi pályafutása idején munkálkodott. Legyen áldott emléke, szolgálata! Emlékét megőrizzük.

■ KISS MIKLÓS

Istentiszteleti rend • 2009. március 29.

Böjt 5. vasárnapja (Judica). Liturgikus szín: lila.

Lekció: Jn 8,46–59; 1Móz 22,1–13. Alapige: Zsid 2,10–15. Énekek: 199., 379.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv., szószékcseré) Bálintné Varsányi Vilma; du. 6. Bence Imre; II., **Hűvösvölgyi út 193.**, **Fébé** de. 10. (szószékcseré) Zólyomi Mátys; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (szószékcseré) Bence Imre; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. (orgonazenés áhítat) Gerőfi Gyuláné; VII., **Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv., szuplikáció) Darvas Anikó; du. 6. (ifjúsági, szuplikáció) Darvas Anikó; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., **Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; VIII., **Bláthy Ottó u. 10.** (Betánia Szeretetszolgálat) de. 9. (úrv.) Benkóczy Péter; IX., **Haller u. 19–21., I. em.** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv., szószékcseré) Keczkó Pál; de. 11. (úrv., szószékcseré) Keczkó Pál; du. 6. (egyházzenei hangverseny) dr. Blázy Árpád; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv., szószékcseré) Solymár Gábor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv., szószékcseré) Bálintné Varsányi Vilma; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., szószékcseré) dr. Blázy Árpád; XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; XIII., **Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV., **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Bátorvicsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (szuplikáció) Asztalos Richárd; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. id. Zászkaliczky Pál; **Rákocsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (szuplikáció) Tompa Katalin; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (szuplikáció) Tompa Katalin; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Hulej Enikő; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (szószékcseré) Veperdi Zoltán; **Budafoék, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (szószékcseré) dr. Joób Máté; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Tavaszi zsongás

Ha mindenki által érthető hasonlat szeretnénk élni, akkor azt kell mondanunk, hogy tavasszal nemcsak a természet újul meg, hanem a webes fejlesztések is új erőre kapnak. Noha a jól működő internetes projektek esetében legtöbbször állandó fejlődésről beszélhetünk, a tél végével bekövetkező „szárbaszökkenési fázis” inkább annak tulajdonítható, hogy márciusban két olyan konferencia is van, amelyek célja részben a friss internetes üzleti vállalkozások bemutatása. Az ilyen rendezvényeken pedig a bemutatkozásokon túl fontos ismeretek köthetők, valamint számos jó ötlettel is találkozni lehet.

Immár negyedik alkalommal rendezték meg március 3-án a Web 2.0 Symposiumot (<http://web24.ap.hu/>), de első ízben épült az esemény a külföldön már bevált BarCamp-mintára: bárki jelentkezhetett előadás megtartására, valamint minden résztvevő kiválaszthatta, hogy melyik programpontra érdeklő őt a leginkább, és a végleges menetrendet ennek alapján állították össze. Bár a BarCamp alapvetően a résztvevők szervezési aktivitására épít, a #web24 valójában profi módon összehozott rendezvény volt. A meghívott előadók, a helyszín és az ellátás tükrében a csaknem negyvenezer forintos belépő ugyan nem is tűnik soknak, viszont éppen ezért ez a rendezvény inkább az üzletemberek figyelmét kelthette fel.

A március 16-án zajlott StartUP-konferencia (<http://startup.conf.hu/>) ezzel szemben sokkal inkább a fejlesztőket szólította meg, noha az előzetes regisztráció alapján a résztvevők fele az „inkább üzletember” kategóriába sorolta magát. Mindenesetre ezen a rendezvényen jóval kevesebb öltönyt lehetett látni, igaz, ebédre is csak pizza volt a lenyűgö-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

zöld svédasztalos kínálat helyett. Ez persze ingyenes részvétel mellett. A lazább légkör ellenére azonban a #startup konferencia is érdekes kerekasztal-beszélgetéseket kínált, valamint az induló webes vállalkozások közül is nagyobbat merített.

A két rendezvény metszéspontja három startup volt, az induló netes vállalkozások a #web24-en kerekasztal-beszélgetés keretében mutatkozhattak be, míg a #startup-on önálló prezentációval szerepeltek. A veledutaztam.hu, a turulmeme.com és a moly.hu egyaránt rétegalkalmazások, viszont a mögöttük álló ötlet és üzleti lehetőség is igen különböző.

A veledutaztam.hu a budapesti közösségi közlekedésre épít, az oldalon a személyiségjegyek és a használt közlekedési járművek megadása után lehet „járatismertősöket” keresni. A kitaláló, *Szabó-Dudás Péter* szerint a legjobb példát a buszon látott, de megszólítani nem mert csinos lány jelenti: az oldal olyan módon ad lehetőséget ismerkedésre – amelyhez egy korábbi találkozás szolgálhat alapul –, hogy nem igényel személyes kontaktust. Bár szponzorra könnyen találtak a BKV személyében, néhányan igen szkeptikusak az ötlet életképességét tekintve.

A turulmeme.com a Google Readerre épülő hírportál. Működése roppant egyszerű: az RSS-olvasóban egymásnak ajánlott hírekből és blogbejegyzésekből egy valódi portált készít, ezzel részben meg is felelve korunk egyik kihívásának, az in-

formációdömping szűrésének. A fejlesztő, *Séra László* neve ismerős lehet már a *Mitörtént* hírportál (<http://mitortent.hu/>) kapcsán. Technikai szempontból szintén rendkívül érdekes projektről van szó, amely egy szűk réteg remek játszótérre máris, noha üzleti szempontból éppen emiatt kedvezőtlen. A fejlesztő ennek adatában nonprofit szervezeteknek kínál megjelenési lehetőséget az oldalon.

A moly.hu könyves közösségi oldalról már többször is volt szó az *EvÉlet* hasábjain, és nem csak azért, mert az oldal fejlesztője történetesen e sorok írója. Az ötlet és a kivitelezés dicséretén túl az ideai startup-konferenciák után ez a projekt szerepelt példaként, ha induló vállalkozások közösségépítéséről és kommunikációjáról volt szó. A jó kommunikáció a legkönnyebb út a kapcsolati tőke építéséhez, a kapcsolati tőke pedig a valódi befektetőkhöz.

A #startupon még jó pár oldal bemutatkozott, amelyekről szintén érdemes lesz majd írni. A legtöbb ilyen vállalkozást hazánkban is csak garázscégekként emlegetik, ezeket pedig köztudottan a szűkös erőforrások és a fejlesztői lelkesedés a jellemzők. Éppen ezért ötletek és megoldások terén itt érdemes alaposan körülnézni, mert ebben a két dologban nem sokban különböznek az egyházaktól.

■ NAGY BENCE

A # jellel kezdődő kifejezések a rendezvényeknek a résztvevők által használt azonosítói. Ezeket címkéként használva a [Turulcsiripen](http://turulcsiripen.pl) (pl. <http://turulcsirip.hu/tag/startup>) az előadások, illetve a kerekasztal-beszélgetések Twitteren zajló „élő közvetítését” lehet visszakeresni.

A Vatikán ellenzi a vallási domainnevek bevezetését

A katolikus egyház tájékoztatta a világ internetes címeinek nyilvántartóját, az ICANN-t (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers), hogy nem támogatja a vallásra utaló tartománynevek (mint például az *.islam*, *.catholic*) bevezetését – értesült március elején az osztrák Kathpress hírügynökség.

Egy ilyen döntés ugyanis arra kényszeríthetné az ICANN-t, hogy döntse el, kinek van joga egyik vagy másik vallás képviselőjére, és a szervezet ezzel kénytelen lenne megszegni korábbi „bölcs politikai elfogulatlanságát” – mondta *Carlo Ma-*

ria Polvani, a szervezet vatikáni küldötte.

Az ICANN kaliforniai székhelyű nonprofit szervezet legutóbbi konferenciáján a tartománynevek bővítését vetette fel. Korábban utoljára 2000-ben vezettek be új címvégződéseket (*.aero*, *.biz*, *.coop*, *.info*, *.museum*, *.name* és *.pro*).

Az amerikai kormányzat égisze alatt működő jogi szervezet kezeli a világ minden internetcímét. Az egyes államok küldötteinek döntéshozó jogosultságuk nincs, de véleményt formálhatnak.

► MTI

Tályai harangszó

Április 1-jén délben a tályai evangélikus templom harangja szól az MR1 – Kossuth rádióban.

A zemléni és az abaúji evangélikusok 1735-ig Monokra jártak vasárnaponként istentiszteletre. *II. József* türelmi rendelete tette lehetővé, hogy 1790-re megépüljön saját templomuk. 1802 szeptemberében itt keresztelték meg *Kossuth Lajost*.

Emléktábla hirdeti, hogy a többször leégett istenházát Kossuth születésének kilencvenedik évfordulóján, 1892. szeptember 19-én újra felszentelték.

► Forrás: RTV Részletes

A hónap könyve akció – március

Eric W. Gritsch: Isten udvari bolondja

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Az evangélikus könyvesboltban történő vásárlás vagy közvetlenül a Luther Kiadó-tól való megrendelés esetén az adott hónapban 30%-os kedvezményben részesül. Eredeti ára: 2750 forint.

<http://bolt.lutheran.hu/>
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229
1085 Budapest, Üllői út 24.

HIRDETÉS

Pályázat lelkészi állásra

A Cinkotai Evangélikus Egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet a megüresedő gyülekezeti lelkészi állás betöltésére.

Pályázhatnak azok a lelkészek, akik a törvényben rögzített feltételeknek megfelelnek. A lelkész kötelezettségeit és a gyülekezet által biztosított, az országos átlagnak megfelelő javadalmazást a díjlevél tartalmazza, mely az esperesi hivatalban minden pályázónak rendelkezésére áll.

A presbitérium feltételül szabja, hogy a pályázó legalább ötéves gyülekezeti lelkészi gyakorlattal rendelkezzen, illetve magánélete rendezett legyen. A pályázat elbírálásánál előnyt jelent az egyházzene művelése és idegen nyelvek ismerete. A pályázók optimális életkora 30–45 év, de az ettől való eltérés nem kizáró ok. A gyülekezet presbitériuma elsősorban családok lelkészek jelentkezését várja.

A pályázatot két példányban, részletes önéletrajzzal a Pesti Egyházmegye Esperesi Hivatalába kell elküldeni. Cím: 1183 Budapest, Kossuth tér 3. A pályázatok beérkezésének határideje: *április 10.* A pályázatok elbírálásának határideje: *július 15.*

HIRDETÉS

A Soproni Evangélikus Nyugdíjsház várja egy- és kétszemélyes apartmanjaiba gondozást igénylő idős emberek jelentkezését. Érdeklődni a 20/824-6887-es mobilszámon lehet.

HIRDETÉS

Tamás-mise lesz április 5-én, virágvasárnap a kőbányai evangélikus templomban (1105 Budapest, Kápolna u. 14.). Téma: Hit(el)válság. 17.30-tól közös éneklés, lehetőség személyes gyónásra. 18 órától istentisztelet. Az alkalmon jeltolmácsolás is lesz! Bővebben: <http://tamasmise.mindenkilapja.hu>.

HIRDETÉS

A Cinkotai Evangélikus Egyházközség szeretettel hív mindenkit új gyülekezeti házána felszentelésére április 4-én, szombat délután 16 órára. Az ünnepi istentisztelet a cinkotai evangélikus templomban kezdődik *Gáncs Péter* püspök szolgálatával. Cím: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 53–55.

HIRDETÉS

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) felvételt hirdet a 2009/2010-es tanévre nappali tagozaton 3 éves doktori (PhD-) képzésre egyetemi hittudományi, illetve vallástudományi végzettséggel rendelkezők részére. A jelentkezési lap az EHE rektori hivatalában (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3., tel.: 1/469-1051) szerezhető be vagy letölthető az EHE honlapjáról: <http://teol.lutheran.hu> (Tanulmányi információk/ETN/Irattár vendégek számára/Szabályzatok, tanulmányi iratok). Jelentkezési határidő: április 30. A felvételi konzultáció időpontja: május 29.

HIRDETÉS

Raffay Sándor evangélikus püspök életével ismerkedhetnek meg a PAX Televízió nézői március 31-én. A Zákus Médiacentrum dokumentumműsora 13 órakor kezdődik.

HIRDETÉS

A Déli Egyházkerület Püspöki Hivatala várja azon hatéves képzésben részesült, 2007 augusztusa előtt ordinált beosztott lelkészek jelentkezését, akik 2009-ben szeretnének parókusi alkalmassági vizsgát tenni. A parókusi alkalmassági vizsga időpontja: május 28. Jelentkezni írásban lehet a déli kerületi püspöki hivatalban (1088 Budapest, Puskin u. 12.). Jelentkezési határidő: március 28. A vizsgára jelentkezők részletes tájékoztatást kapnak a vizsga menetéről. Az írásbeli feladatokat és a szóbeli teteleket a jelentkezőknek postai úton juttatjuk el.

HIRDETÉS

Szeretettel várjuk március 30-án 18 órakor a Pilinszky János irodalmi kávéházban (Budapest V., Váci u. 33.) a *Szent Jánosnak mennyei jelenésekről való könyve – Karátson Gábor akvarelljei* című kötet bemutatójára. A kötetet *Lányi András* filozófus mutatja be. Közreműködik: *Manninger Ágota*. Házigazdák: *Timár Gabriella* (Ráday Gyűjtemény Biblia Múzeuma) és *Zászkaliczky Zsuzsanna* (Evangélikus Országos Múzeum).

HIRDETÉS

Szeretettel hívjuk fel a figyelmet, hogy egyházunk Női Missziói Szolgálat 2009-ben *nők hétvégéjét* szervezi Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban május 14–17. között *Válság? – Váltás!* címmel. Jelentkezni és a hétvége programjáról érdeklődni a következő címen lehet: MEE Női Missziói Szolgálat, 1450 Budapest, Pf. 21; e-mail: marta.pinter@lutheran.hu; tel.: 20/824-2791.

HIRDETÉS

Gyermekkor Alapítvány

Adószám: 19624617-1-41

Kedves szülők, leendő szülők, tisztelt nagyszülők és minden kedves támogatónk!

A Gyermekkor Alapítvány tizenkilenc éves fennállása alatt a lakosság támogatásával több száz milliós nagyságrendben járult hozzá a Madarász Utcai Gyermekkorházban fekvő betegek hatékonyabb gyógyításához és az ápolási körülmények javításához.

Intenzív osztályunkra egyre nagyobb teher hárul, mivel az egyesített Heim Pál Kórház és Madarász Utcai Gyermekkorház minden koraszülött és onko-haematológiai betegét a Madarász utcai intézményben látjuk el. A koraszülöttek és a citosztatikus kezelés alatt álló daganatos és leukémiás betegek gyakran kerülnek kritikusi, életveszélyes állapotba. Ezért idei célunk az intenzív osztály átépítése, területi bővítése, a meglévő eszközök, műszerek modernizálása, az elhasználódott pótlása. Mindezt csak akkor tudjuk megvalósítani, ha a lakosság 2009-ben is érdemesnek tart minket adója 1%-ának felajánlására.

Mi garantáljuk, hogy adójuk 1%-a jó helyre kerül, mert az így kapott összeget szükséges életmentő fejlesztésekre fordítjuk. Természetesen továbbra is köszönettel várjuk cégek, vállalatok, magánszemélyek külön adományait is.

Tevékenységünkről, eredményeinkről, céljainkról részletesen tájékozódhatnak www.gyerekkor.hu internetes honlapunkról.

Dr. Kemény János főorvos, a kuratórium elnöke

Gyermekkor Alapítvány – 1131 Budapest, Madarász Viktor u. 22–24; telefon: 1/450-3704; fax: 1/450-3779; e-mail: gyerekkor.alapitvany@chell.hu. Számlaszám: 11713005-20067481. Adószám: 19624617-1-41.

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

A kelenföldi evangélikus gyülekezet április 4-én, szombaton este 17.30-kor tartja tanácsstermében (1114 Budapest, Bocskai út 10.) következő szeretetvendégségét. Vendégünk lesz *dr. Aradi Éva* indológus, aki *A szkítáktól a magyarokig* címmel tart vetített képes előadást. Minden kedves érdeklődőt nagy szeretettel hívunk és várunk!

HIRDETÉS

ÚJ HARANGOT RENDELJEN IFJ. FARKAS TITUSZTÓL

MINDEN MÉRETBEN A LEGKEDVEZŐBB ÁRON 30 KG-TÓL 11000 KG-IG
**Kiváló minőség, kitűnő kidolgozás,
kedvező ár, hangzásra öntve!**
Harangvillamosítás, harangtartóállvány-készítés, programozóórák, hangvezérlés telefonról, toronyóra-készítés, -szerelés, alkatrészellátás.
REFERENCIA 400 TEMPLOMBÓL!

**Harangszó 2003 Bt.
Ifj. Farkas Titusz**

2200 Monor, Kistói út 26. Tel.: 30/371-9696, fax: 29/410-119
A Harangszó 2003 Bt. a Dévai Szent Ferenc Alapítvány támogatója.

HIRDETÉS

MEGHÍVÓ

A nyugdíjas lelkészek összejevitelén, április 3-án, pénteken fél tízkor a Deák téren *Kézdy Edit* igazgató tartja az előadást *A Deák téri gimnázium helye a húsz éve újraindult evangélikus oktatásban* címmel.

APRÓHIRDETÉS

Eladó 24 regiszteres, 31 pedálos, Content márkájú orgona gyülekezeti használatra. Tel.: 20/824-3213.

42 éves férfi két fő részére kiadó szobát keres konyha- és fürdőszobahasználattal Budapesten vagy környékén. Elérhetőség: 20/966-6664.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Az Úr szeretetével tele van a föld. Zsolt 33,5 (1Tim 4,4; Zsolt 22,1–22; Zsid 5,7–9; Mk 10,35–45) Annyiszor vagyunk vaksik, oly sokszor hordunk torzító szemüveget. Szeretünk panaszkodni, felnagyítjuk a hiányainkat, és szinte csodák tucatjai felett siklik el a figyelmünk. Mikor pedig az embernek „megváltozik a gondolkodása” (metanoia), akkor mintha pikkelyek esnének le szemünkről, meglátjuk az Urísten számtalan apró csodáját, ajándékát, amellyel napról napra elhalmoz minket ingyen kegyelméből. Amit mi már természetesen vettünk, az nem a mi járandóságunk, az nem automatikusan elvárható, az az Isten szeretetének számtalan jele, amellyel tele van a föld...

Hétfő

Jól vigyázzatok tehát, hogyan éltek; ne esztelenül, hanem bölcsen. Ef 5,15 (Jób 28,28; Lk 22,7–23; Zsid 6,20/7,1–3/16–17/24–27) Az élet egyik legnagyobb kísértése, amelyet a korszellem is sulykol, hogy le ne maradjunk másoktól. Ki ne hagyjuk az élet élvezetét, amíg fiatalok vagyunk, hátrányba nem kerülünk, sőt ha lehet, előzzünk meg másokat. Az, hogy közben mekkora pusztítást hagyunk magunk mögött, hány emberéleten gázolunk keresztül – szinte hidegen hagyja az emberiség szívét. Ezért fontos a mai igei figyelmeztetés. A bölcsesség pedig az istenfélelemben gyökerező mértékletesség és hálaadással telt elégedettség az élet minden területén, ahova Isten helyezett, és amivel megajándékoz minket.

Kedd

Jézus mondta példázatban: „A fiú útra kelve elment az apjához. Még távol volt, amikor apja meglátta őt, megszánta, elébe futott, nyakába borult, és megcsókolta őt.” Lk 15,20 (Mal 3,17; Lk 22,24–30; Jób 19,21–27) Hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy a másik ember a tékozló fiú, mi, „konszolidált keresztények” pedig Isten kedves fiai vagyunk... Aztán amikor eljön az igazság pillanata, és mezítelenül kell megállnunk Isten ítélőszéke előtt, akkor kiderülnek a rejtetett bűnök, titkos gondolatok. Ha eljutunk arra a pontra, hogy ráébredve tékozló fiú létünkre nem elég a „disznók eledel”, hanem hazavágyunk, az Isten valóban olyan, mint a szerető atya, aki elfeledi a sok bajt, amelyet okoztunk, átölel, magához vesz, és szeretetével beburkol, betakargat minket ebben a hideg valóságban.

Szerda

Teljesedjék be rajtam kegyelmed, Uram, és megígért szabadításod. Zsolt 119,41 (ApCsel 11,23; Lk 22,31–38; Zsid 9,11–15) Vannak Isten-élményeink, imameghallgatásaink. Felbuzdul szívünk-lelkünk egy-egy megható bizonyágtétele, lélekkel telített könyv vagy vers olvasásán. Majd jönnek a hideg, szürke hétköznapiak, amikor minden olyan reménytelennek látszik. Csalódunk emberekben, nem sikerülnek terveink, és máris mintha fényévekre tűnne az Isten közelsége... Pedig az Isten kegyelme nem múlik el tőlünk, szabadítása nem marad el, ha kézni látszik is. Az örökös akkor is jog szerint öröklő a vagyont, ha messze él a háztól, ha érzési néha félrevezetik is. Beteljesedik az Isten kegyelme, elérkezik szabadítása. Úgy legyen!

Csütörtök

Mindenért hálát adjatok, mert ez az Isten akarata Jézus Krisztus által a ti javatokra. 1Thessz 5,18 (Zsolt 103,2; Lk 22,39–46; 1Kor 2,1–5) Egy lélektanilag foglalkozó könyv ugyanazt a tapasztalatot próbálta hatalmas felfedezésként beállítani, amelyet az Ige immár kétezer év óta tanít: mindenért hálát... Kezdem úgy a reggelt, hogy hálát adok az éjszakáért; folytassam úgy a napot, hogy hálát adok, ha van mit ennem; adjak hálát azért is, ha méltónak bizonyultam arra, hogy bántást tűrjek el; legyek köszönettel teljes, ha van munkám, és szükség van rám e világban; köszönjem meg azt is, ha Isten tanít valamire azáltal, hogy nincs meg az, ami másnak megvan. És ha kitaróan így cselekszem, Isten akkor csodálatosan betölti a szükségemet az ő akarata szerint. Megérthetem, hogy mit jelent: „...ez az Isten akarata Jézus Krisztus által a ti javatokra.”

Péntek

Jézus megkérdezte a vaktól: „Mit kívánsz, mit tegyek veled?” Ő így szólt: „Uram, hogy lássak.” Jézus ezt mondta neki: „Láss! A hited megtartott.” Lk 18,40–42 (Ézs 49,13; Lk 22,47–53; Zsid 10,1,11–18) Gyakran vágyakozunk valami több után. Sokszor meg se tudja fogalmazni az ember, mi ez a több. Lottóötös, új emberi kapcsolatok, mások csodálata, hogy nagyobbak gondoljanak, mint amilyen valójában vagyok... Ha Isten megkérdezné: „Mit kívánsz, mit tegyek veled?”, elővonnék a jól elkészített kívánságlistánkat. De bárcsak tudnánk azt kívánni, hogy lássunk! Hogy valóban meglássuk Isten bölcsességét és jó rendelését életünkben, hálával fogadva a helyünket e világban, hogy majd ő mondhasza a *nagy lakomán*: „Barátom, ülj feljebb!”

Szombat

Isten Krisztussal együtt életre keltett, megbocsátva nekünk minden vétünkét. Kol 2,13 (Zsolt 18,47; Lk 22,54–62; Jel 14,1–3/4–5) Legnagyobb örömhíre hitünknek ez: életre kelt minket az Isten. Ha a tetszhalál állapotában él-nénk is, ő fel tud ébreszteni. Nem úgy, mint ahogy a részeg reggel ébred másnaposan, átizzadtan, mocskosan. Ő megbocsátja minden vétünkét, messze veti azokat magától, amilyen messze napkeletre napnyugtától. „*Megbocsátva nekünk minden vétünkét*”, tiszta lappal ébredhetünk. Ez Isten valóban megtapasztalható kegyelme itt e földi létben.

■ BUDAY ZSOLT

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 29-étől április 5-éig

VASÁRNAP

21.00 / m2
Kapitány és katona: A világ túlsó oldalán (amerikai kalandfilm, 2003) (138')
A történet a napóleoni háborúk idején játszódik, főszereplői Jack Aubrey, az angol flotta harcias tisztje és Stephen Maturin, a hajó orvosa. Hajójukat, a Surprise-t ellenséges támadás éri, amelyben az súlyosan megrognálódik. Aubrey nem tudja eldönteni, hogy barátjára, az orvosra hallgasson, vagy a kötelességét teljesítse-e inkább...

CSÜTÖRTÖK

14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzője: Richard Wagner. A drezdai karmester – száműzetésben
14.40 / Duna Tv
Városok, történetek – Budapest (magyar ismeretterjesztő film, 2009) (27')
15.10 / m2
Párok és házaspárok tízezer év mesterművein (ismeretterjesztő filmsorozat) (16')
Barokk
15.20 / Duna Tv
Mami, blue (magyar dokumentumfilm, 2002) (55')
19.25 / PAX
Nagytarcsa (dokumentumfilm) (26')
21.05 / PAX
Az élet méltó befejezése (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2006) (50')

HÉTFŐ

11.34 / M. Katolikus Rádió
Gospelkrónika
13.05 / m1
Liszt Ferenc (magyar–német–olasz–francia–angol tévéfilmsorozat, 1982) (26')
Isten muzsikusa
14.40 / Duna Tv
Európai kóstoló (angol ismeretterjesztő filmsorozat, 2005) (26')
Anglia
18.00 / Bartók rádió
Haydn billentyűs muzsikája
Spányi Miklós klavikordon játszik
19.35 / Bartók rádió
A Nemzeti Filharmonikus Zenekar Wagner-hangversenye
23.10 / m2
A múlt árnyéka (német filmdráma, 2005) (85')

PÉNTEK

13.33 / Bartók rádió
XXII. debreceni Bartók Béla nemzetközi kórusverseny 2008. A szegedi Lassus ének-együttes és a Brasília kórus (Brazília) énekel
18.00 / PAX
A könyvek könyve Maglódon (dokumentumfilm) (53')
19.35 / Bartók rádió
A Bajor Rádió Szimfonikus Zenekarának hangversenye
Sztravinszkij: Zsoltár-szimfónia
21.00 / Duna Tv
Csodálatos város (iráni filmdráma, 2004) (102')
21.00 / m2
Beugró (szituációs szórakoztató játék)
21.05 / PAX
Dr. Gyököcssy Endre (portréfilm) (28')

KEDD

9.45 / m1
A nemzet könyvtárának kincsei (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2003)
Sylvester János Újszövetség-fordítása
13.00 / PAX
Raffay Sándor (magyar dokumentumfilm, 2007) (36')
19.00 / m2
Festőpaletta (francia dokumentumfilmsorozat, 1989) (32')
Picasso: Keresztre feszítés
23.15 / m2
Vacsora a filmvászonon (francia dokumentumfilm, 2005) (61')
23.35 / m1
Sörgyári capriccio (csehszlovák vígjáték, 1980) (90')

SZOMBAT

9.20 / Duna Tv
Léptünk koppan ódon köveken (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20')
A soproni bencés templom
12.05 / Duna Tv
Isten kezében (26')
15.25 / Duna Tv
Büntettek a természet ellen (német–angol dokumentumfilm sorozat, 2008) (53')
Ózongyilkosok
15.55 / m2
Forgószél (fekete-fehér amerikai romantikus dráma, 1946) (95')
21.00 / m2
Maszájok - Az eső harcosai (francia filmdráma, 2004) (90')
23.30 / m1
Michael Collins (angol–ír–amerikai filmdráma, 1996) (127')

SZERDA

13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bízunk eleitől fogva...”
A református egyház félórása
15.45 / Duna Tv
Az egyházi művészet kincsei – Barangolások Toscanában (olasz ismeretterjesztő filmsorozat, 2003) (33')
Chiantitól Mugellóig
21.00 / m2
Lánca verve (amerikai–kanadai filmdráma, 2006) (83')
21.35 / Filmmúzeum
Mielőtt befejezi röptét a denevér (magyar filmdráma, 1989) (91')
23.00 / Bartók rádió
Éjszakai jazzklub
Az Equinox koncertje
23.50 / m1
Az én kis falum (csehszlovák vígjáték, 1985) (98')

VASÁRNAP

10.00 / m1
Református magazin
10.04 / Kossuth rádió
Baptista istentisztelet közvetítése Bácskossuthfalváról
10.25 / m1
Evangélikus ifjúsági műsor
11.00 / m1
Virágvasárnapi evangélikus istentisztelet Miskolcra
Igétek hirdet dr. Fabiny Tamás püspök.
12.05 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó) (26')
20.00 / Duna Tv
Parti Nagy Lajos – Molière: Tartuffe
A Nemzeti Színház előadása
21.00 / m2
Szomjas föld (dél-afrikai filmdráma, 2008) (98')
21.08 / Bartók rádió
Az emberi hang dicsérete
Bach: János-passió

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veg helyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

